

AGENCIJA ZA
NADZOR OSIGURANJA
CRNA GORA

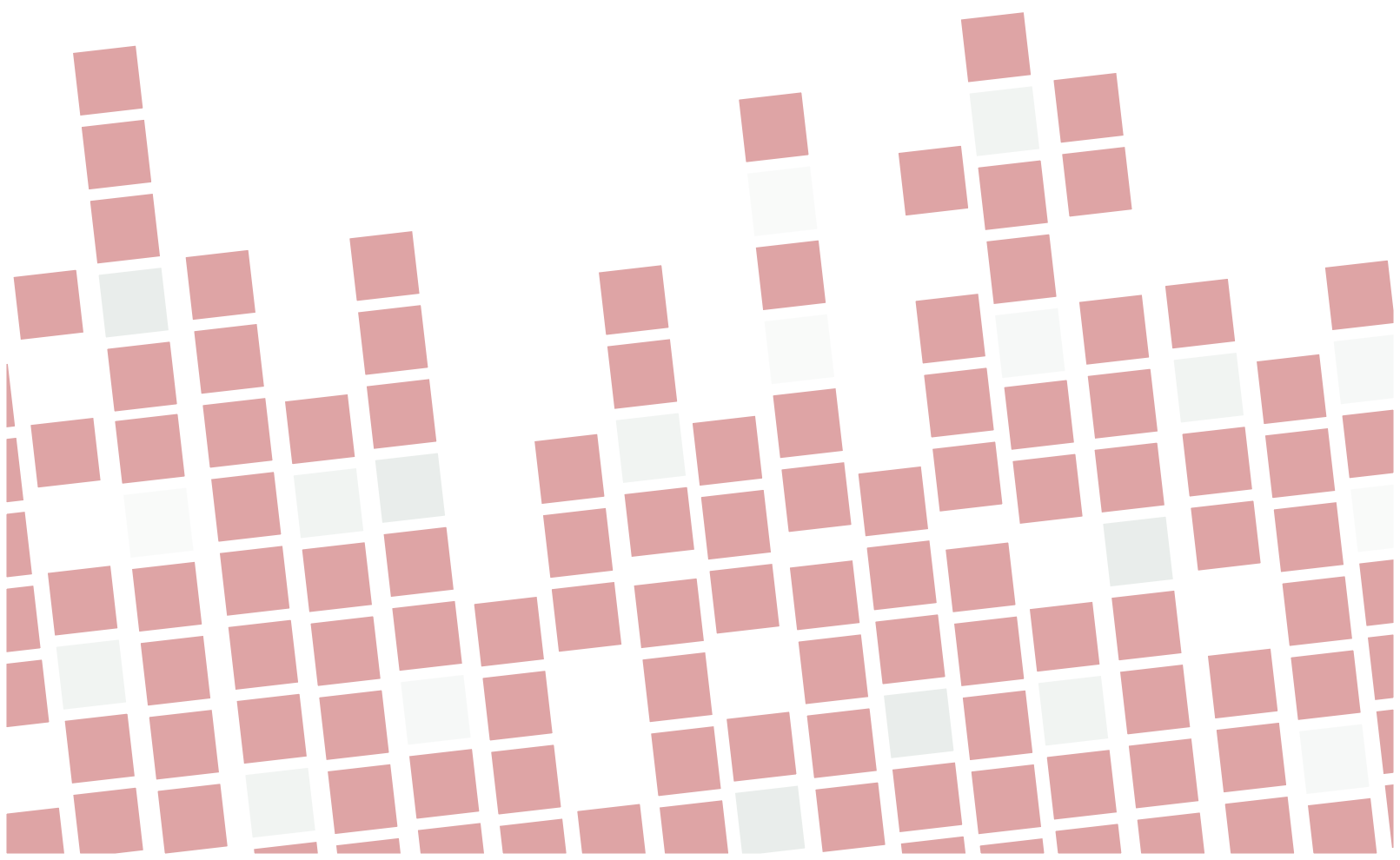
IZVJEŠTAJ O STANJU NA TRŽIŠTU OSIGURANJA
U CRNOJ GORI ZA 2011. GODINU

Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja u
Crnoj Gori za 2011. godinu

jun, 2012. godine

Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja
u Crnoj Gori za 2011. godinu

IZLAZI:
Godišnje

IZDAVAČ:
Agencija za nadzor osiguranja Crne Gore

ZA IZDAVAČA:
Branko Vujović

UREĐIVAČKI ODBOR:
Biljana Pantović
Ivana Šaranović-Jovićević
Biljana Bataković

DIZAJN:
Adil Tuzović

KONTAKT:
Biljana Bataković
tel: +382 20 235 564
fax: +382 20 513 503
e-mail: agencija@ano.co.me
web: www.ano.me
adresa: Moskovska bb, Podgorica

ŠTAMPA:
AP Print

SADRŽAJ:

INDEX TABELA I GRAFIKA	4-5
I UVOD	7
1.1 Makroekonomski pokazatelji.....	8
II UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA	9
2.1 Društva za osiguranje	11
2.2 Zastupnici, posrednici u osiguranju i agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju	12
2.3 Zaposleni u sektoru osiguranja	13
III OPŠTI POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA	15
3.1 Bruto fakturisana premija osiguranja	17
3.2. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u	17
3.3 Gustina osiguranja.....	19
3.4 Koncentracija tržišta osiguranja u Crnoj Gori	20
3.4.1 Herfindahl-Hirschman indeks.....	20
3.4.2 Učešće društava za osiguranje u bruto fakturisanjoj premiji	21
IV STRUKTURA PORTFELJA OSIGURANJA	23
4.1 Struktura bruto fakturisanje premije osiguranja: životna i neživotna osiguranja	25
4.2 Struktura bruto fakturisanje premije osiguranja po vrstama osiguranja.....	26
4.3 Obavezna osiguranja.....	27
4.4 Životna osiguranja.....	28
V STRUKTURA AKTIVE.....	29
VI STRUKTURA PASIVE	35
6.1 Tehničke rezerve.....	38
VII DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA TEHNIČKIH I GARANTNIH REZERVI.....	41
7.1 Deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi	43
VIII FINANSIJSKI REZULTAT POSLOVANJA	49
IX POKAZATELJI POSLOVANJA	53
9.1 Solventnost.....	55
9.2 Reosiguranje.....	56
9.3 Profitabilnost.....	58
9.4 Likvidnost	59
9.5 Pokazatelj šteta	59
X UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE.....	63
XI DRUŠTVA ZA OSIGURANJE U CRNOJ GORI	69

Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2011. godinu

GRAFIKONI

Grafik 1: Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u za period od 2002-2011. godine (%)	18
Grafik 2: Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika za period od 2002-2011. godine (€)	19
Grafik 3: Tržišno učešće društava za osiguranje u 2011. godini (%)	21
Grafik 4: Kretanje bruto premije: život vs neživot za period od 2002-2011. godine (000 €)	25
Grafik 5: Struktura bruto premije: život vs neživot u 2010. i 2011. godini (%)	26
Grafik 6: Struktura bruto premije po vrstama osiguranja u 2010. i 2011. godini	27
Grafik 7: Struktura aktive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine (%)	32
Grafik 8: Učešće aktive društava za osiguranje u ukupnoj aktivni sektora osiguranju na dan 31. 12. 2011. godini (%)	33
Grafik 9: Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine (%)	38
Grafik 10: Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine	39
Grafik 11: Kretanje ukupne premije i tehničkih rezervi 2006-2011. godine (€)	40
Grafik 12: Kretanje indexa ukupne premije i tehničkih rezervi 2006-2011. godine (2006=100)	40
Grafik 13: Struktura bruto i neto tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. godine (%) ..	44
Grafik 14: Struktura deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi u skladu sa ograničenjima propisanim Pravilnikom na dan 31. 12. 2011. godine (%)	46
Grafik 15: Struktura deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi u skladu sa ograničenjima propisanim Pravilnikom na dan 31. 12. 2011. godine (€)	46
Grafik 16: Ukupna garantna rezerva na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine (€)	47
Grafik 17: Struktura ulaganja i deponovanja sredstava garantnih rezervi na dan 31. 12. 2011.godine (€)	48

I - UVOD

Osnova za pripremu Izvještaja o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2011. godinu je analiza revidiranih godišnjih finansijskih iskaza i drugih podataka koje društva za osiguranje dostavljaju Agenciji za nadzor osiguranja koji između ostalog obuhvataju analizu godišnjih izvještaja o poslovanju, sa mišljenjem ovlaštenog aktuara i izvještajem spoljnog revizora¹.

Najznačajniji događaji i trendovi na tržištu osiguranja Crne Gore u 2011. su:

- Nadzor nad sektorom osiguranja kroz obavljanje kontinuirane i proaktivne supervizije;
- Redovno izvještavanje o relevantnim operativnim i finansijskim pokazateljima na tržištu osiguranja Crne Gore;
- Intenziviranje saradnje sa institucijama finansijskog sistema, radi što kvalitetnijeg i efikasnijeg obavljanja nadzorne funkcije;
- Nastavak usaglašavanja zakonske i podzakonske regulative u oblasti osiguranja sa direktivama EU i najboljom međunarodnom praksom;
- Saradnja sa nadzornim organima u okruženju u cilju efikasnijeg obavljanja regulatorne funkcije (Agencija ostvaruje saradnju sa regulatorima iz okruženja, i to sa: FMA- Austrija, Agencijom za zavarovalni nadzor- Slovenija, Hrvatskom Agencijom za nadzor finansijskih usluga – HANFA, Agencijom za nadzor osiguranja Makedonije, Centralnom bankom Republike Kosovo, Agencijom za osiguranje - Bosna i Hercegovina, Agencijom za osiguranje Republike Srpske, Agencijom za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnom bankom Srbije, DNB-Holandskom centralnom bankom, BNB-Bugarskom narodnom bankom, itd.);
- Uspješno okončanje Twining projekta “Jačanje regulatornih i supervizorskih kapaciteta finansijskih regulatora u Crnoj Gori” u saradnji sa Holandskom centralnom bankom (DNB) i Narodnom bankom Bugarske (BNB) u novembru 2011.;
- Kontinuirana obuka zaposlenih u cilju pripreme za vršenje kontrole zasnovane na procjeni rizika, a što je jedan od osnovnih postulata Direktive EU Soventnost II, čija primjena u EU se očekuje od 1. januara 2013. godine;
- Nakon blagog pada u 2010. godini, bruto premija osiguranja bilježi rast u 2011. godini;
- Rast učešća premije životnog osiguranja na tržištu;
- Smanjenje koncentracije na tržištu;
- Ostvarivanje pozitivnog neto finansijskog rezultata poslovanja na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja (sedam društava je na dan 31. 12. 2011. godine ostvarilo neto dobit u iznosu od 3,069 mil.€).

1 - Finansijski i operativni podaci za 2010. godinu korišćeni u ovom izvještaju prikazani su na osnovu novih bilansnih obrazaca društava za osiguranje koji se primjenjuju od 01.01. 2011. godine u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru društava za osiguranje

1.1 Makroekonomski pokazatelji

Nakon usporavanja ekonomske aktivnosti u uslovima globalne finansijske i ekonomske krize u 2009. godini, crnogorska ekonomija u 2010. i 2011. godini je karakterisana rastom ekonomske aktivnosti. Naime, u 2011. godini ostvaren je realni rast bruto domaćeg proizvoda za 2,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Prema procjenama Ministarstva finansija Crne Gore, u 2011. godini BDP je iznosio 3,273 milijarde eura. Budžetski deficit je iznosio 127,37 mil.eura, odnosno 3,89% BDP-a.

Stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori u 2011. godini iznosila je 13,2. Pozitivan trend primjetan je i u domenu nivoa prosječnih neto plata, gdje je, u poređenju sa prošlogodišnjim iznosom, ostvaren nominalni rast od 1,04%. U 2011. godini stopa inflacije iznosila je 2,8%.

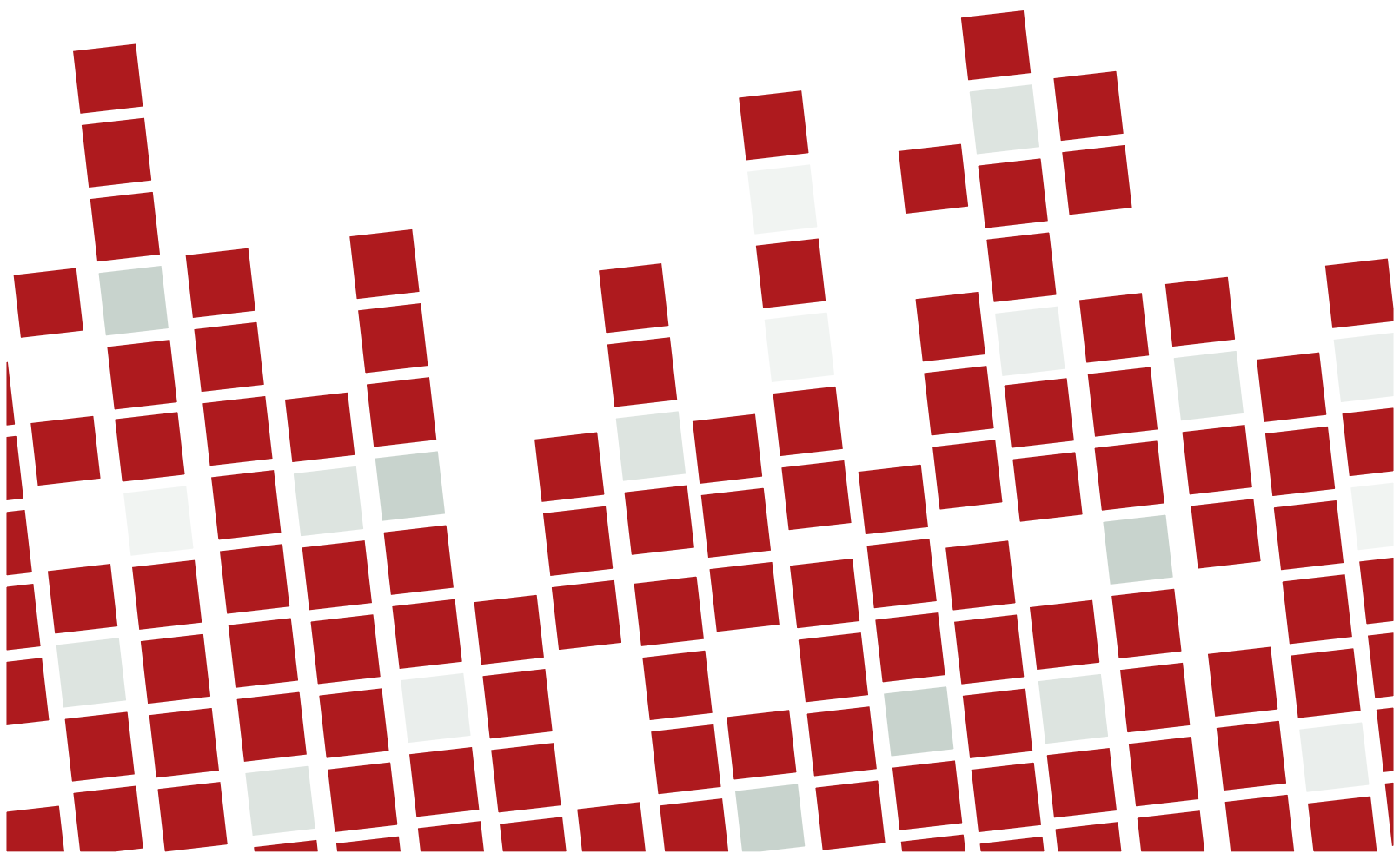
U narednoj tabeli je dat pregled makroekonomskih pokazatelja:

Tabela 1: Pregled makroekonomskih pokazatelja 2004.-2011. godina

Pokazatelji	Godine							
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
BDP (mil. €)	1.669,80	1.815	2.148,90	2.680,47	3.085,62	2.980,97	3.103,85	3.273,00
BDP per capita (€)	2.684	2.912	3.443	4.280	4.908	4.720	5.006	5.279
Stopa rasta BDP (%)	4,4	4,2	8,6	10,7	6,9	-5,7	2,5	2,5
Inflacija (CPI)	3	2,5	2,8	4,2	7,1	3,4	0,5	2,8
Broj stanovnika	620.195	620.195	620.195	620.195	620.195	628.349	625.266	625.266
Broj nezaposlenih	58.950	48.845	38.876	31.469	28.378	30.169	32.106	30.552
Broj zaposlenih	143.479	144.340	150.800	156.408	166.221	174.152	161.742	163.082
Prosječna bruto plata (€)	302,9	327	377,36	497	609	643	715	722
Prosječna neto plata (€)	195,4	213	245,95	338	416	463	479	484
Budžetski suficit/deficit (mil.€)	-35,79	-45,55	74,24	176,96	15,17	-130,33	-112,24	-127,37
Izvoz (mil. €)	452,2	460,65	648,30	483,40	450,40	296,30	356,60	476,50
Uvoz (mil. €)	868,6	974,30	1.497,70	2.072,80	2.475,70	1.617,90	1.623,80	1.782,60
Spoljnotrgovinski bilans (mil. €)	-416,4	-513,65	-849,3	-1.544,40	-2.025,30	-1.321,60	-1.267,20	-1.306,10

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore i Monstat

II - UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

II - UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

2.1 Društva za osiguranje

Na crnogorskom tržištu osiguranja tokom 2011. godine poslove osiguranja je obavljalo dvanaest društava za osiguranje. Pet društava za osiguranje su se bavila samo poslovima neživotnih osiguranja, a sedam društava samo poslovima životnih osiguranja.

Tabela 2: Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2011. godine

Društva koja obavljaju djelatnost neživotnog osiguranja	
Lovćen osiguranje AD	
Sava Montenegro AD	
Delta Generali osiguranje AD	
Uniqa neživotno osiguranje AD	
Swiss osiguranje AD	
Društva koja obavljaju djelatnost životnog osiguranja	
Grawe osiguranje AD	
Uniqa životno osiguranje AD	
Lovćen životna osiguranja AD	
Merkur osiguranje AD	
Wiener Städtische životno osiguranje AD	
Delta Generali životna osiguranja AD	
Atlas Life AD	

Akcijski kapital društava za osiguranje

Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. godine je iznosila 44,989 mil.eura, što predstavlja blagi pad u odnosu na 2010. godinu za 1,50%² (663 hilj.€). Vrijednost stranog kapitala je iznosila 38,423 mil.eura, sa ostvarenim učešćem od 85,41% u ukupnom akcijskom kapitalu, a vrijednost domaćeg 6,566 mil.eura, sa učešćem od 14,59%. U toku 2011. godine vrijednost akcijskog kapitala su povećala sljedeća društva:

- Delta Generali životna osiguranja AD Podgorica u iznosu od 150.000,00€;
- Delta Generali osiguranje AD Podgorica u iznosu od 200.000,00€;
- Wiener Städtische životno osiguranje AD Podgorica u iznosu od 600.000,00€;
- Uniqa neživotno osiguranje AD Podgorica u iznosu od 600.000,00€.
- Istovremeno, društva Sava Montenegro i Swiss osiguranje su smanjili vrijednost akcijskog kapitala u ukupnom iznosu od 2,213 mil.€, za potrebe pokrivanja gubitaka iz prethodne godine.

2 - Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. godine je iznosio 45,652 mil.eura;

Posmatrano prema vlasničkoj strukturi društava u Crnoj Gori, dominantno vlasničko učešće ostvaruju strani vlasnici. Osiguravajuća društva Sava Montenegro, Grawe, Merkur, Wiener Städtische, Uniqa neživotno i Uniqa životno osiguranje su u 100% stranom vlasništvu, dok je Lovćen osiguranje u stranom vlasništvu sa preko 90%. Ostala društva za osiguranje su u mješovitom ili većinskom domaćem vlasništvu.

2.2 Zastupnici, posrednici u osiguranju i agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju

Agencija je u skladu sa Zakonom o osiguranju izdavala dozvole i ovlašćenja za zastupanje, odnosno posredovanje u osiguranju.

U toku 2011. godine izdate su:

- Tri dozvole za rad društvu za zastupanje u osiguranju;
- Jedna dozvola za rad društvu za posredovanje u osiguranju;
- 25 ovlašćenja fizičkim licima za obavljanje poslova zastupanja;
- 15 ovlašćenja fizičkim licima za obavljanje poslova posredovanja.

Na dan 31. 12. 2011. godine, na tržištu osiguranja Crne Gore poslove zastupanja u osiguranju je obavljalo 15 društava za zastupanje i 2 zastupnika – preduzetnika, dok poslove posredovanja u osiguranju je obavljalo 5 društava za posredovanje.

Takođe, na dan 31. 12. 2011. godine 407 fizičkih lica u Crnoj Gori posjedovalo je ovlašćenje za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, dok je 95 fizičkih lica posjedovalo ovlašćenje za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju.

Tabela 3: Pregled društava koja obavljaju poslove zastupanja u osiguranju u Crnoj Gori

Društva	Djelatnost
PRIMS DOO Nikšić	zastupanje
IN.PRO DOO Podgorica	zastupanje
Lojd Montenegro DOO Podgorica	zastupanje
Rogošić Invest DOO Podgorica	zastupanje
Montagent DOO Podgorica	zastupanje
DOZ DOO Podgorica	zastupanje
Safe Invest DOO Podgorica	zastupanje
IURISPRUDENS DOO Podgorica	zastupanje
Protektor Crna Gora DOO Podgorica	zastupanje
Aktuar DOO Podgorica	zastupanje
Obses DOO Podgorica	zastupanje
Premija plus DOO Podgorica	zastupanje
Ideal Life DOO Podgorica	zastupanje
Indego Plus DOO Tivat	zastupanje
Polis DOO Podgorica	zastupanje
Elita-Meel zastupnik u osiguranju Tivat	zastupnik-preduzetnik
Expres-Ključ Rožaje	zastupnik-preduzetnik

Društva za zastupanje, koja obavljaju poslove zaključivanja ugovora o osiguranju u ime i za račun osiguravača (izdavanje polisa) i naplaćivanje premija, kao i poslove savjetovanja i pomoći u obradi šteta i procjeni rizika i šteta su, tokom 2011. godine, prodala 154.906 polisa osiguranja (11,16% manje u odnosu na 2010. godinu, kada su prodala 174.355 polisa) i ostvarila bruto fakturisanu premiju u iznosu od 23.545.304€, kao i učešće u bruto fakturisanj premiji tržišta osiguranja od 36,34%.

Tabela 4: Pregled društava koja obavljaju poslove posredovanja u osiguranju u Crnoj Gori

Naziv društva	djelatnost
Adriatic AG DOO Podgorica	posredovanje
Auctor DOO Podgorica	posredovanje
WVPCG DOO Budva	posredovanje
PARTNER M DOO Podgorica	posredovanje
Broker INS DOO Podgorica	posredovanje

Osnovna funkcija društva za posredovanje je dovođenje u vezu osiguranika, odnosno ugovarača osiguranja sa društvom za osiguranje radi pregovaranja o zaključenju ugovora o osiguranju. Tokom 2011. godine, društva za posredovanje na crnogorskom tržištu osiguranja su zaključila 3.724 ponude za osiguranje (6,65% manje u odnosu na 2010.) i ugovorila bruto premiju u iznosu od 1,825 mil.€ sa učešćem u ukupnoj bruto fakturisanj premiji tržišta osiguranja od 2,81%.

Tabela 5: Pregled društava koja obavljaju poslove pružanja drugih usluga u osiguranju u Crnoj Gori

Naziv društva	djelatnost
Montenegro Assistance DOO Podgorica	pružanje drugih usluga u osiguranju

2.3 Zaposleni u sektoru osiguranja

Pregled broja zaposlenih na nivou cjelokupnog sektora osiguranja, u periodu od 2004. - 2011. godine, prikazan je u sljedećoj tabeli:

Tabela 6: Ukupan broj zaposlenih u sektoru osiguranja u periodu 2004-2011. godine

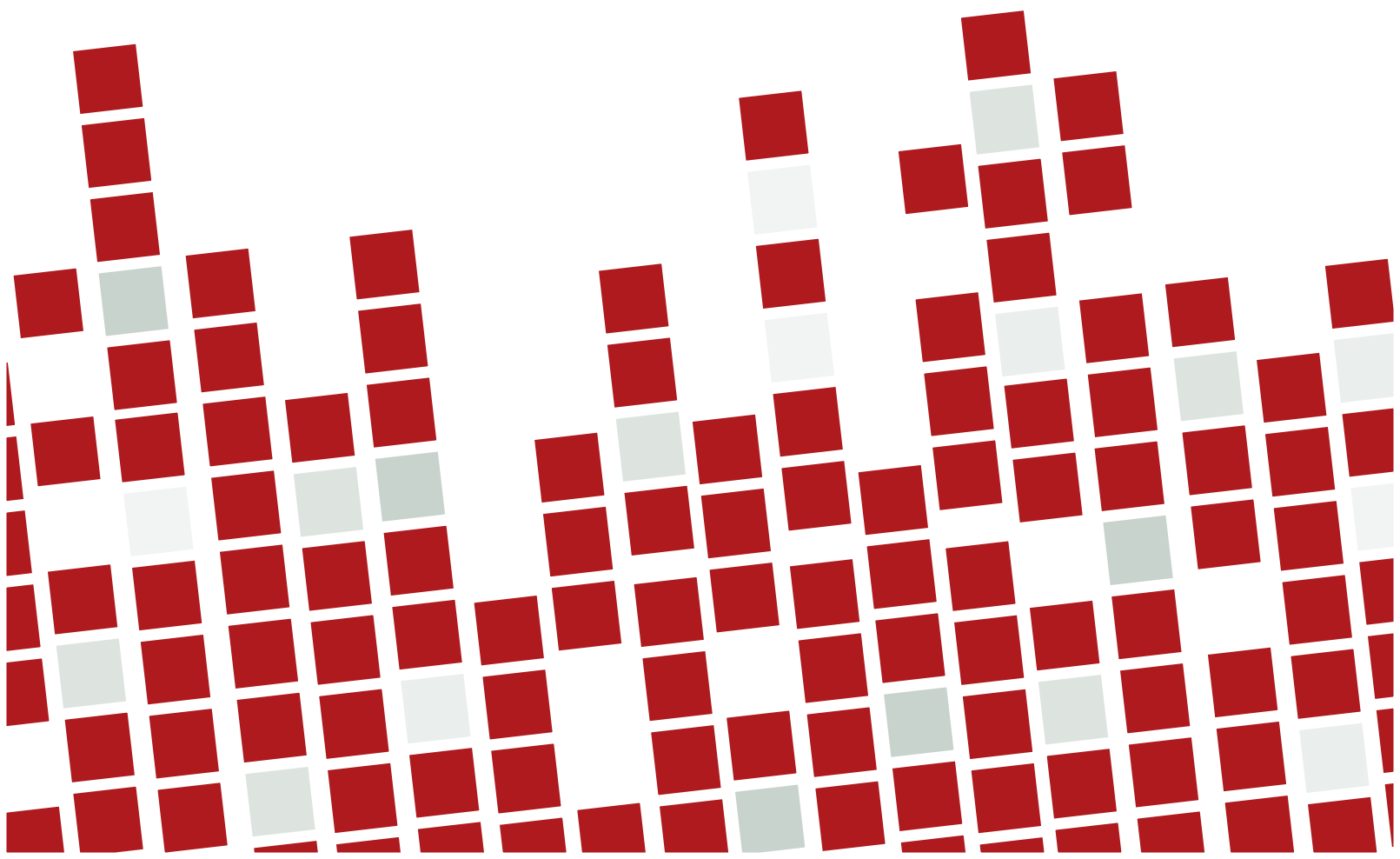
Godine	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ukupan broj zaposlenih u sektoru osiguranja	313	313	319	386	639	643	703	814

Broj zaposlenih u sektoru osiguranja u periodu od 2004. do 2011. godine je bilježio konstantan rast, pokazujući postepeni razvoj tržišta osiguranja u Crnoj Gori. Nagli porast je zabilježen u 2008. godini kada je u sektoru osiguranja bilo 639 zaposlenih, što je za 65,54% više u odnosu na 2007. godinu kada je bilo 386 zaposlenih u sektoru osiguranja.

Nakon blagog porasta broja zaposlenih u 2009. i 2010. godini, trend rasta broja zaposlenih se nastavio i u 2011. godini, sa zabilježenim rastom broja zaposlenih od 15,78% u odnosu na 2010. godinu.

III - OPŠTI POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA

III - OPŠTI POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA

3.1 Bruto fakturisana premija osiguranja

Bruto fakturisana premija na tržištu osiguranja Crne Gore u 2011. godini iznosila je 64,792 mil.eura³ i zabilježila je blagi rast od 4,19% u poređenju sa prethodnom godinom. U strukturi bruto fakturisanе premije, ukupna premija neživotnih osiguranja je zabilježila rast od 3,6%, dok je ukupna premija životnih osiguranja zabilježila rast od 8,3%, u poređenju sa 2010. godinom.

Bruto fakturisana premija neživotnih osiguranja uključuje sve iznose premija koje su ugovorene u tekućem obračunskom periodu na period najviše do godinu dana, bez obzira na to odnose li se ti iznosi u cjelini ili djelimično na kasniji obračunski period, dok kod životnih osiguranja uključuje sve iznose premija koji su naplaćeni do kraja obračunskog perioda.

U narednoj tabeli dat je pregled bruto fakturisanе premije u periodu 2004.-2011. godine:

Tabela 7: Kretanje bruto fakturisanе premije osiguranja u periodu od 2004.-2011. godine (hilj.€)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Život	444	821	1.830	5.907	7.246	8.087	8.367	9.057
Neživot	25.673	31.202	37.792	45.110	53.332	57.483	53.819	55.735
UKUPNO	26.117	32.023	39.622	51.017	60.578	65.570	62.186	64.792
Index	-	122,61	123,73	128,76	118,74	108,24	94,84	104,19

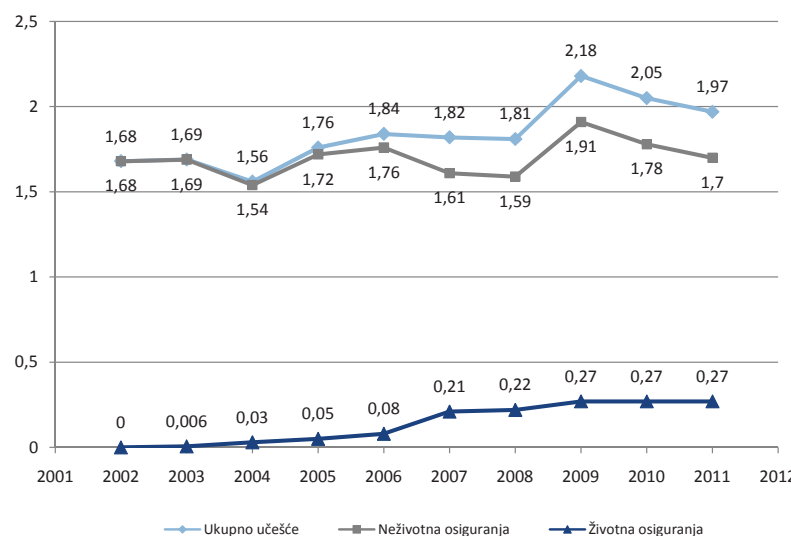
3.2. Učešće bruto fakturisanе premije u BDP-u

Učešće bruto fakturisanе premije u BDP-u predstavlja jedan od osnovnih pokazatelja za ocjenu razvoja tržišta osiguranja. Od 2002. godine ovaj pokazatelj bilježio je trend rasta, počev od 1,68% koliko je iznosio u 2002. godini do 2,18% u 2009. godini. Međutim, u 2010. i 2011. godini usljed uticaja ekonomsko-finansijske krize došlo je do smanjenja ovog pokazatelja na 1,97%.

U 2011. godini učešće bruto fakturisanе premije neživotnih osiguranja u BDP-u je ostvarilo blagi pad i iznosilo je 1,70%, dok je učešće premije životnih osiguranja u BDP-u na istom nivou i iznosilo je 0,27%.

3 - Iznos bruto fakturisanе premije ne uključuje porez na premiju osiguranja.

Grafik 1: Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u za period od 2002. – 2011. godine

Važna karakteristika tržišta osiguranja u Crnoj Gori je kontinuiran razvoj. Ipak, prema pokazateljima, nivo razvoja sektora osiguranja u Crnoj Gori značajno zaostaje u odnosu na tržišta razvijenih zemalja članica Evropske Unije (prosjeck učešća bruto premije u BDP-u u 2010. godini je iznosio 8,40%).

U narednoj tabeli prikazano je učešće bruto fakturisane premije u bruto društvenom proizvodu u zemljama u okruženju, kao i u Evropskoj Uniji u 2010. godini⁴.

Tabela 8: Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u u Crnoj Gori u odnosu na druge zemlje u 2010. godini (%)

	Život	Neživot	Ukupno
Velika Britanija	8,90	2,97	11,86
Švajcarska	5,47	4,53	10,00
Njemačka	3,47	3,62	7,09
Slovenija	1,84	4,04	5,88
Austrija	2,64	3,21	5,85
Španija	2,45	2,79	5,24
Češka	1,91	2,24	4,15
Hrvatska	0,73	2,03	2,76
Bugarska	0,31	1,89	2,20
Crna Gora	0,27	1,78	2,05
Srbija	0,28	1,54	1,82
Rumunija	0,33	1,35	1,68

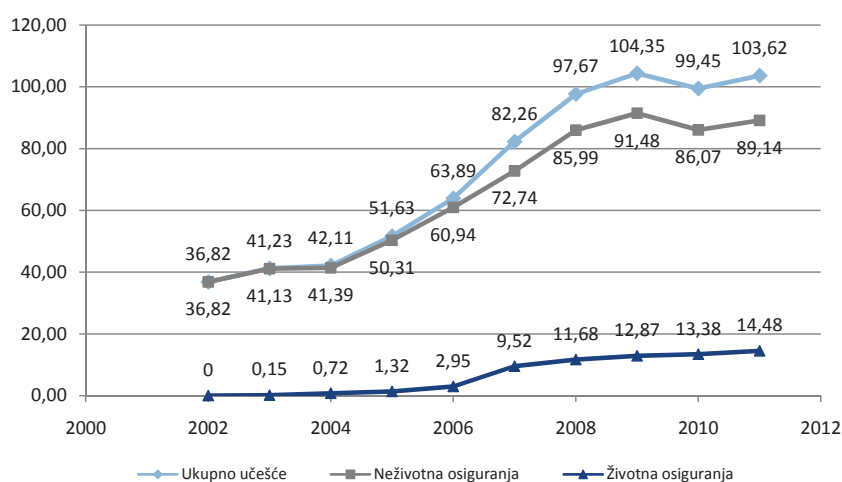
Izvor: Swiss Re (Sigma No2/2011) i ANO

4 - S obzirom da još uvijek nisu raspoloživi podaci za 2011. godinu koji se odnose na druge zemlje, radi komparacije u tabeli su prikazani podaci o učešću bruto premije u BDP-u za 2010. godinu.

3.3 Gustina osiguranja

Gustina osiguranja, kao jedan od najčešće korišćenih pokazatelja tržišta osiguranja, predstavlja iznos bruto fakturisane premije po glavi stanovnika.

Grafik 2: Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika za period od 2002-2011. godine (€)

Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika u Crnoj Gori u 2011. godini iznosila je 103,62 eura, što je i dalje značajno ispod prosjeka zemalja članica EU u 2010. godini (oko 2.037 eura).

U narednoj tabeli prikazana je gustina osiguranja u zemljama u okruženju, kao i u odabranim zemljama Evropske Unije u 2010. godini⁵.

Tabela 9: Gustina osiguranja u zemljama u okruženju i EU u 2010. godini (\$)

	Ukupno	Život	Neživot
Švajcarska	6.724,00	3.678,20	3.045,80
Velika Britanija	4.298,20	3.223,30	1.074,90
Njemačka	2.842,90	1.391,90	1.450,90
Austrija	2.648,20	1.194,10	1.454,10
Španija	1.584,90	741,10	843,80
Slovenija	1.353,30	423,90	929,40
Češka	776,90	357,40	419,50
Hrvatska	379,20	100,80	278,40
Bugarska	141,90	20,00	121,80
Crna Gora ¹	132,07	17,77	114,31
Rumunija	121,90	23,90	98,10
Srbija	99,60	15,20	84,40

Izvor: Swiss Re i ANO

⁵ - S obzirom da još uvijek nisu raspoloživi podaci za 2011. godinu koji se odnose na druge zemlje, radi komparacije u tabeli su prikazani podaci o gustini osiguranja za 2010. godinu.

3.4 Koncentracija tržišta osiguranja u Crnoj Gori

3.4.1 Herfindahl-Hirschman indeks

Za utvrđivanje nivoa koncentracije tržišta osiguranja koristi se Herfindahl-Hirschman indeks (HHI)⁶, čija se vrijednost može kretati u intervalu od 0 do 10.000. Vrijednost indeksa koja je bliža nuli označava da tržište ima veliki broj društava približno istog tržišnog učešća tj. da se radi o tržištu sa visokim nivoom konkurencije. Vrijednost indeksa bliža 10.000 označava da je tržište koncentrisano, odnosno da na tržištu postoji monopol.

Raspon Herfindahl-Hirschman indeksa je:

- 0 – 1.000 → Nekoncentrisano tržište (visok nivo konkurencije);
- 1.000 – 1.800 → Umjerena koncentracija;
- 1.800 – 10.000 → Koncentrisano tržište (monopol).

Za tržište osiguranja u Crnoj Gori, u periodu od 2009. do 2011. godine, vrijednost HHI se kreće u granicama koncentrisanog tržišta, jer vrijednost ovog indeksa pripada intervalu od 1.800 do 10.000. Međutim, počev od 2009. godine prisutan je trend smanjenja vrijednosti indeksa, što ukazuje na povećanje nivoa konkurencije, odnosno smanjenja koncentracije tržišta.

Tabela 10: Herfindahl-Hirschman indeks od 2009-2011. godine

Naziv društva	2009.			2010.			2011.		
	Bruto premija	Učešće %	HHI	Bruto premija	Učešće %	HHI	Bruto premija	Učešće %	HHI
Lovćen osiguranje	35.798.843,00	54,60	2.980,75	32.338.112,00	52,00	2.704,27	29.400.966	45,38	2.059,13
Sava Montenegro	10.873.448,00	16,74	274,99	9.687.203	15,58	242,67	10.340.373	15,96	254,70
Delta Generali osiguranje	5.050.714,00	7,78	59,33	5.838.992	9,39	88,17	7.146.911	11,03	121,67
Uniqa neživotno osiguranje	2.732.712,00	4,21	17,37	4.782.900	7,69	59,16	6.654.608	10,27	105,49
Grawe osiguranje	4.944.525,00	7,61	56,86	4.888.343	7,86	61,79	4.940.958	7,63	58,15
Swiss osiguranje	2.609.224,00	4,02	15,83	2.417.799	3,89	15,12	2.191.985	3,38	11,45
Uniqa životno osiguranje	1.181.250,00	1,82	3,25	1.309.126	2,11	4,43	1.420.639	2,19	4,81
Lovćen životna osiguranja							1.269.847	1,96	3,84
Merkur osiguranje	423.551,00	0,65	0,42	654.070	1,05	1,11	808.184	1,25	1,56
Wiener Städtische životno osiguranje	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	271.760	0,42	0,18
Delta Generali životno osiguranje	134.296,00	0,21	0,04	155.413	0,25	0,06	192.759	0,30	0,09
Atlas Life	78.173,00	0,12	0,01	113.623,00	0,18	0,03	152.708	0,24	0,06
Magnat osiguranje	1.743.472,00	1,72	7,07	0,00	0,00	0,00	-	0,00	0,00
UKUPNO	65.570.208	100	3.415,93	62.185.580	100	3.176,81	64.791.699	100	2.621,12

6 - HHI se dobija kada se tržišna učešća svakog osiguravajućeg društva pojedinačno kvadriraju i međusobno saberu.

3.4.2 Učešće društava za osiguranje u bruto fakturisanom premiji

U narednoj tabeli dat je pregled bruto fakturisane premije po društvima:

Tabela 11: Bruto fakturisana premija društava za osiguranje u 2011. godini (€)

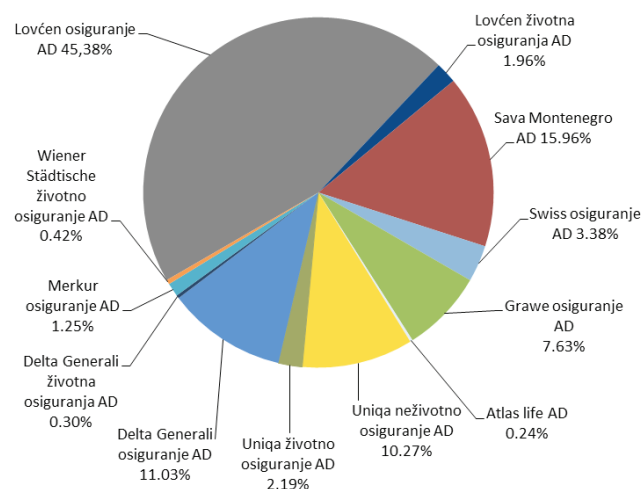
Društvo za osiguranje	2011	učešće %
Lovćen osiguranje AD	29.400.966	45,38
Sava Montenegro AD	10.340.373	15,96
Delta Generali osiguranje AD	7.146.911	11,03
Uniqa neživotno osiguranje AD	6.654.608	10,27
Grawe osiguranje AD	4.940.958	7,63
Swiss osiguranje AD	2.191.985	3,38
Uniqa životno osiguranje AD	1.420.639	2,19
Lovćen životna osiguranja AD	1.269.847	1,96
Merkur osiguranje AD	808.184	1,25
Wiener Städtische životno osiguranje AD	271.760	0,42
Delta Generali životna osiguranja AD	192.759	0,30
Atlas life AD	152.708	0,24
UKUPNO	64.791.699	100

Najveće učešće od 45,38% na tržištu osiguranja je ostvarilo Lovćen osiguranje, što predstavlja pad u odnosu na prethodnu godinu za 4,62 procentna poena, kada je iznosilo 50% (31,092 mil.eura).

Dva društva sa najvećom bruto fakturisanom premijom su Lovćen i Sava Montenegro čije tržišno učešće iznosi 61,33% (39,741 mil.eura) u 2011. godini i zabilježilo je pad u odnosu na 2010. godinu za 6,25 procentnih poena, kada je iznosilo 67,58% (42,025 mil.eura).

Tri društva sa najvećom bruto fakturisanom premijom su Lovćen, Sava Montenegro i Delta Generali osiguranje čije tržišno učešće iznosi 72,36% (46,888 mil.eura) u 2011. godini. Dakle, primjetan je trend smanjenja koncentracije na tržištu osiguranja Crne Gore, što potvrđuje podatak da je u prethodnoj 2010. godini tržišna zastupljenost tri društva (Lovćen, Sava Montenegro i Delta) sa najvećom bruto fakturisanom premijom iznosila 76,97% (47,864 mil.eura).

Grafik 3: Tržišno učešće društava za osiguranje u 2011. godini (%)

IV - STRUKTURA PORTFELJA OSIGURANJA

IV - STRUKTURA PORTFELJA OSIGURANJA

4.1 Struktura bruto fakturisane premije osiguranja: životna i neživotna osiguranja

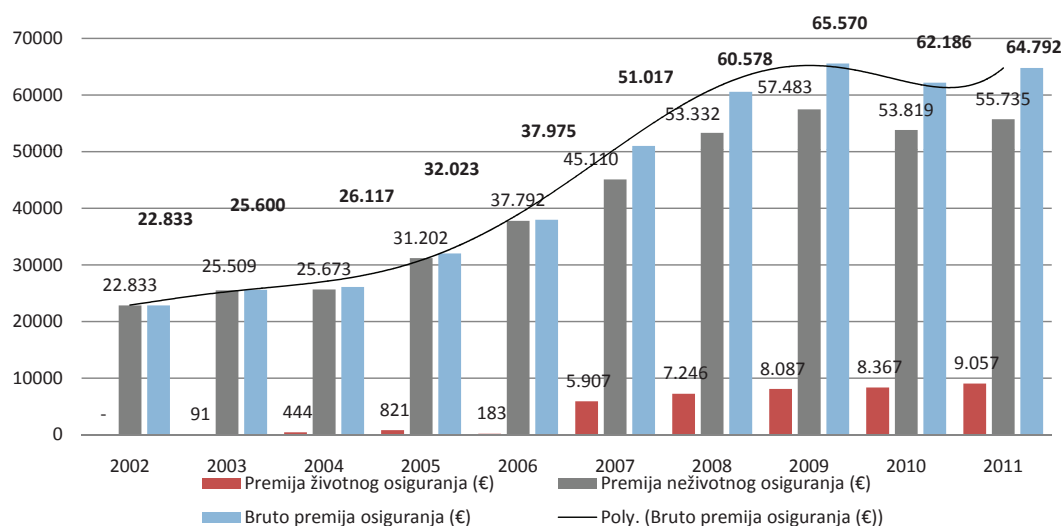
Tržište osiguranja u Crnoj Gori u 2011. godini karakteriše nastavak trenda niskog nivoa učešća premije životnih osiguranja i dominantnog učešća premije neživotnih osiguranja. U strukturi bruto fakturisane premije u 2011. godini učešće neživotnih osiguranja zabilježilo neznatan pad i iznosilo je 86,02%, dok se učešće životnih blago povećalo sa 13,45% u 2010. na 13,98% u 2011. godini.

Tabela 12: Struktura premije osiguranja u 2010. i 2011. godini

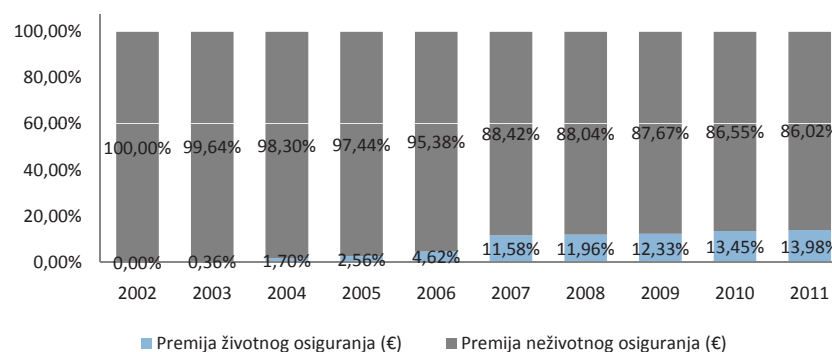
	2010		2011		Index 2011/2010
	Premija (€)	Učešće (%)	Premija (€)	Učešće (%)	
Životno osiguranje	8.366.637	13,45	9.056.856	13,98	108,25
Neživotno osiguranje	53.818.943	86,55	55.734.843	86,02	103,56
UKUPNO	62.185.580	100	64.791.699	100	104,19

Na crnogorskom tržištu osiguranja i dalje je prisutno dominantno učešće neživotnih osiguranja, ali je sve zapaženiji i rastući trend učešća životnih, počev od 2003. godine. Posmatrajući period od 2004. do 2011. godine premija neživotnih osiguranja rasla je na godišnjem nivou po prosječnoj stopi od 10,73%, dok je životno osiguranje raslo po prosječnoj stopi od 108,06%. U 2011. godini premija neživotnih osiguranja je ostvarila rast od 3,56%, dok je premija životnih osiguranja porasla za 8,25% u odnosu na prethodnu godinu.

Grafik 4: Kretanje bruto premije: život vs neživot za period od 2002.-2011. godine

Grafik 5: Struktura bruto premije: život vs neživot za period od 2002.-2011. godine

4.2 Struktura bruto fakturisane premije osiguranja po vrstama osiguranja

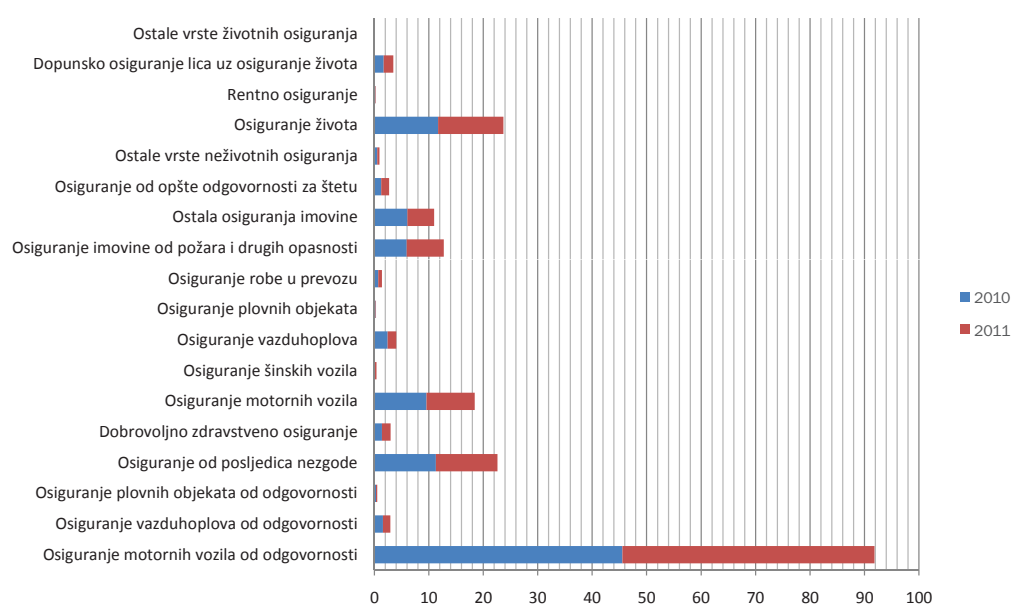
Analiza strukture bruto fakturisane premije prema vrstama osiguranja u 2011. godini pokazuje neznatnu promjenu u odnosu na prethodnu godinu. Najznačajnija promjena odnosi se na rast bruto fakturisane premije životnih osiguranja za 8,25%, rast premije osiguranja imovine od požara i drugih opasnosti za 19,74% i rast premije osiguranja od opšte odgovornosti za štetu za 20,07%.

Tabela 13: Struktura portfelja osiguranja po vrstama osiguranja u 2010. i 2011. godini

Vrsta osiguranja	2010		2011		Index 2011/2010
	Iznos	Učešće (%)	Iznos	Učešće (%)	
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti	28.332.362	45,56	30.011.616	46,32	105,93
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti	947.637	1,52	900.951	1,39	95,07
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovnih objekata od odgovornosti	156.918	0,25	168.005	0,26	107,07
Osiguranje od posljedica nezgode	6.996.508	11,25	7.346.044	11,34	105,00
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje	847.665	1,36	1.031.631	1,59	121,70
Osiguranje motornih vozila	5.934.059	9,54	5.741.168	8,86	96,75
Osiguranje šinskih vozila	58.000	0,09	186.740	0,29	321,97
Osiguranje vazduhoplova	1.498.607	2,41	1.033.289	1,59	68,95
Osiguranje plovnih objekata	104.822	0,17	63.012	0,10	60,11
Osiguranje robe u prevozu	416.415	0,67	455.917	0,70	109,49
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	3.680.142	5,92	4.406.629	6,80	119,74
Ostala osiguranja imovine	3.765.698	6,06	3.184.463	4,91	84,57
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	775.310	1,25	930.907	1,44	120,07
Ostale vrste neživotnih osiguranja	304.801	0,49	274.469	0,42	90,05
Ukupno neživotna osiguranja	53.818.943	86,55	55.734.843	86,02	103,56
Osiguranje života	7.259.656	11,67	7.792.446	12,03	107,34
Rentno osiguranje	72.962	0,12	73.656	0,11	100,95
Dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života	1.034.019	1,66	1.175.535	1,81	113,69
Ostale vrste životnih osiguranja	0	0,00	15.220	0,02	
Ukupno životna osiguranja	8.366.637	13,45	9.056.856	13,98	108,25
UKUPNO	62.185.580	100	64.791.699	100	104,19

Posmatrano prema strukturi bruto premije, najveću zastupljenost i dalje imaju obavezna osiguranja sa učešćem od 48,57%, koja su u 2011. godini porasla za 5,70%. Premija kasko osiguranja motornih vozila u 2011. godini je smanjena za 192.891 eura, odnosno za 3,25%, dok je premija osiguranja nezgode povećana za 349.536 eura, odnosno za 5,00%.

Grafik 6: Struktura bruto premije osiguranja po vrstama osiguranja u 2010. i 2011. godini (%)

U 2011. godini zabilježen je pad ukupne premije kasko osiguranja (motorna vozila, vazduhoplovi, plovni objekti, šinska vozila) u odnosu na 2010. godinu za 7,53%, što je u najvećoj mjeri posljedica pada premije osiguranja plovnih objekata za 39,89% i pada premije osiguranja vazduhoplova za 31,05%. Istovremeno, ostvaren je rast premije dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja za 21,70%.

Posmatrano prema vrstama životnog osiguranja najveći rast premije je ostvaren kod dopunskog osiguranja uz osiguranje života od 13,69%.

4.3 Obavezna osiguranja

Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju ("Sl. list RCG" br. 46/07) su propisane vrste obaveznog osiguranja i to:

- Osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nesrećnog slučaja;
- Osiguranje vlasnika odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima;
- Osiguranje vlasnika odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima i
- Osiguranje vlasnika odnosno korisnika plovnih objekata od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima.

Ukupna premija obaveznih osiguranja u 2011. godini je iznosila 31,469 mil.eura što predstavlja rast u odnosu na 2010. godinu od 5,70%. Učešće bruto premije obaveznih osiguranja u bruto premiji neživotnih osiguranja u 2011. godini je iznosilo 56,46%, a u ukupnoj bruto fakturisanj premiji 48,57%. Obaveznim osiguranjem u Crnoj Gori bavilo se pet društava, od kojih je najveće učešće u bruto premiji obaveznih osiguranja ostvarilo Lovćen osiguranje sa 45,06%.

Tabela 14: Premija obaveznog osiguranja po društvima u 2011. godini

Društvo za osiguranje	Premija (€)	Učešće (%)
Lovćen osiguranje	14.178.877	45,06
Sava Montenegro	6.456.048	20,52
Delta Generali osiguranje	5.070.212	16,11
Uniqa neživotno osiguranje	4.745.255	15,08
Swiss osiguranje	1.019.495	3,24
UKUPNO	31.469.886	100

U strukturi premije obaveznih osiguranja najveći udio ostvarilo je osiguranje od autoodgovornosti koje čini 95,36% ukupne premije obaveznih osiguranja u 2011. godini. Premija osiguranja od autoodgovornosti u 2011. godini je iznosila 30,012 mil.eura i porasla je u odnosu na 2010. godinu za 5,92%, kada je iznosila 28,332 mil.eura. Do rasta premije AO je došlo prvenstveno usljed rasta tarifa premija AO za 6,04%. Najveće učešće u premiji AO su ostvarili: Lovćen osiguranje sa 43,22%, Sava Montenegro sa 20,96% i Delta Generali osiguranje sa 16,79%.

Tabela 15: Učešće fakturisane bruto premije autoodgovornosti (AO) za 2010. godinu po društvima za osiguranje

Društvo za osiguranje	Fakturisana bruto premija AO (€)	Učešće (%)
Lovćen osiguranje	12.970.157	43,22
Sava Montenegro	6.290.038	20,96
Delta Generali osiguranje	5.037.964	16,79
Uniqa neživotno osiguranje	4.696.432	15,65
Swiss osiguranje	1.017.025	3,39
UKUPNO	30.011.616	100

4.4 Životna osiguranja

Životna osiguranja predstavljaju osnovni razvojni faktor tržišta osiguranja Crne Gore.

Životna osiguranja u Crnoj Gori su nastavila trend rasta. Bruto fakturisana premija životnih osiguranja u 2011. godini iznosila je 9,057 mil.eura i porasla je za 690.219 eura, odnosno za 8,25% u odnosu na 2010. godinu kada je iznosila 8,367 mil.eura. Broj životno osiguranih lica u 2011. godini je iznosio 33.566, što predstavlja rast od 4,27% u odnosu na prethodnu godinu.

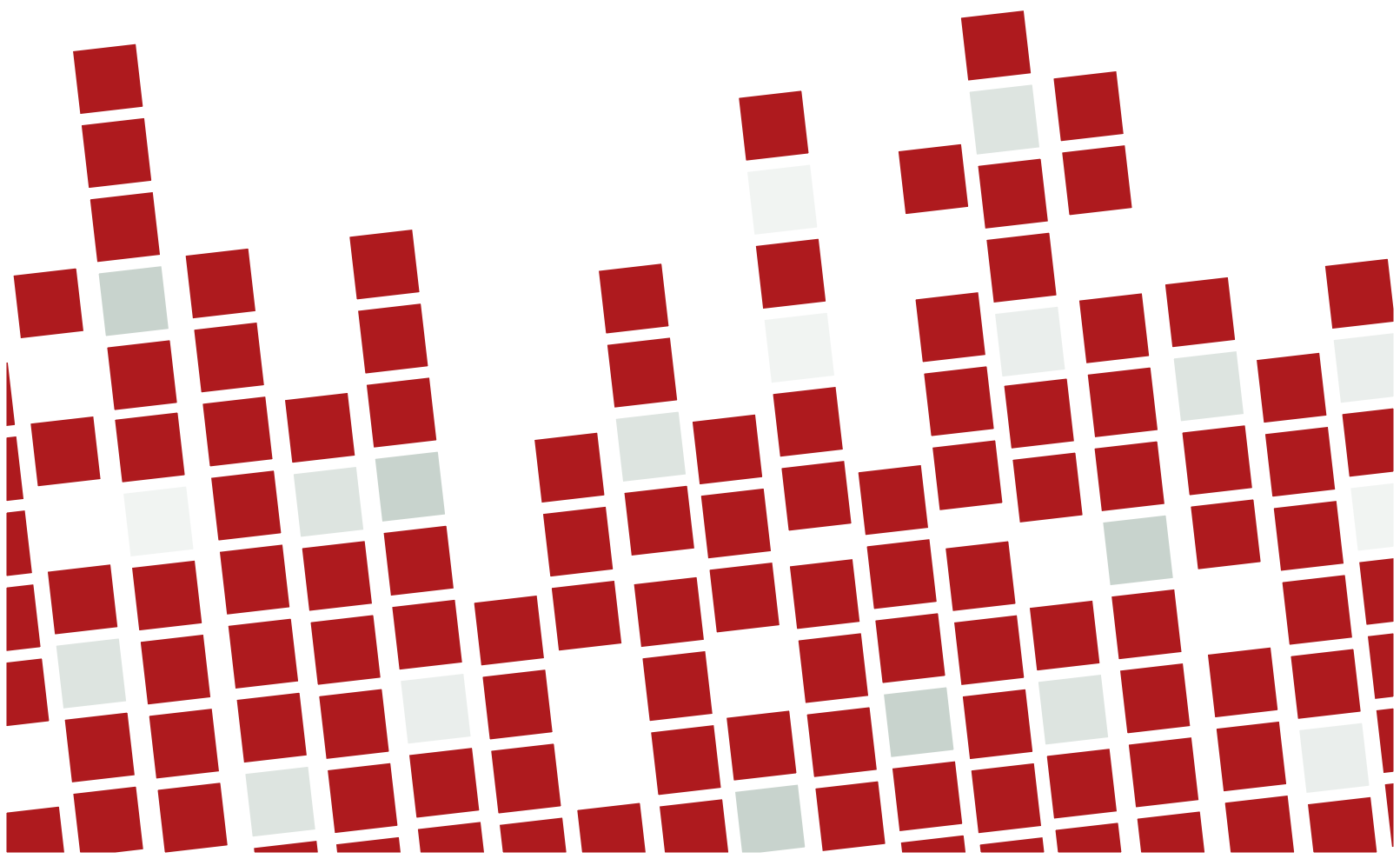
Tabela 16: Prikaz broja osiguranih lica u 2010. i 2011. godini

Ukupan broj osiguranih lica		
2010	2011	Promjena 2011/2010 u %
32.190	33.566	4,27

Analiza tržišta životnog osiguranja, pokazuje smanjenje broja storniranih ugovora životnog osiguranja, što je za posledicu imalo ubrzavanje stope rasta bruto premije životnog osiguranja u 2011. godini.

U toku 2011. godine zaključeno je 6.611 novih polisa životnog osiguranja. Broj storniranih polisa na 31.12.2011. godine iznosio je 3.647 i smanjen je za 19,69% u odnosu na 2010. godinu kada je iznosio 4.541. Broj redukovanih polisa u 2011. godini je smanjen u odnosu na 2010. godinu (508) i iznosio je 353.

V - STRUKTURA AKTIVE

V - STRUKTURA AKTIVE

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2011. godine, iznosila je 135,338 mil.eura, što predstavlja rast od 11% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2010. godine⁷. U strukturi ukupne aktive najveće učešće od 38,46% ostvarila su dugoročna finansijska ulaganja, potom kratkoročna finansijska ulaganja sa 28,81% i kratkoročna potraživanja sa 13,62%.

Tabela 17: Struktura aktive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine

	31. 12. 2010.		31. 12. 2011.		Index 2011/2010
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Nematerijalna imovina	566.701	0,46	610.143	0,45	107,67
Nekretnine, postrojenja i oprema za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja	13.658.352	11,20	11.231.315	8,30	82,23
Dugoročna finansijska ulaganja	32.544.394	26,69	52.055.721	38,46	159,95
Kratkoročna finansijska ulaganja	34.835.115	28,57	38.985.398	28,81	111,91
Gotovinska sredstva	13.217.889	10,84	1.889.564	1,40	14,30
Kratkoročna potraživanja	16.614.107	13,63	18.426.778	13,62	110,91
Udio reosiguravača u TR	4.162.777	3,41	5.110.603	3,78	122,77
Aktivna vremenska razgraničenja	6.026.023	4,94	6.608.707	4,88	109,67
Ostalo	304.084	0,25	420.095	0,31	138,15
UKUPNO	121.929.441	100	135.338.325	100	111,00

Posmatrano prema oblicima imovine u 2011. godini najveći rast ostvaren je kod dugoročnih finansijskih ulaganja za 59,95 % u odnosu na prethodnu godinu. Naime, društva za osiguranje su nastavila usklađivanje ročne strukture plasmana i obaveza po osnovu ugovora o osiguranju, započeto u 2010. godini. Takođe, došlo je do rasta ulaganja u obveznice Crne Gore emitovane na EU tržištu i ostale državne hartije od vrijednosti (sedam društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2011. godine, su imala ulaganja u državne obveznice u iznosu od 18,183 mil.€, što predstavlja 34,92% ukupnih dugoročnih finansijskih ulaganja na nivou tržišta).

Kratkoročna finansijska ulaganja zabilježila su rast od 11,91%, ali je njihovo učešće u ukupnoj aktivi ostalo na približno istom nivou. Rast kratkoročnih finansijskih ulaganja dominantno je generisan rastom kratkoročno oročenih depozita društava koji se bave poslovima neživotnih osiguranja.

U 2011. godini ostvaren je rast kratkoročnih potraživanja za 10,91%, kao rezultat rasta potraživanja po osnovu udjela u naknadama šteta od saosiguravača i reosiguravača i rasta drugih potraživanja.

Kategorija "ostalo" u aktivi u najvećem dijelu se odnosi na odložena poreska sredstva. Udio reosiguravača u tehničkim rezervama je zabilježio rast od 22,77%, usljed ravnomjernog rasta bruto fakturisane premije, premije reosiguranja i bruto tehničkih rezervi⁸.

Iznos gotovinskih sredstava je zabilježio pad u odnosu na prethodnu godinu za 85,70%, zbog toga što su na dan 31. 12. 2010. godine na tekućem računu jednog društva evidentirana sredstva kapitala od izvršene dokapitalizacije.

7 - Podaci za 2010. godinu su dati na osnovu novih bilansnih obrazaca društava za osiguranje koji se primjenjuju od 01.01. 2011. godine u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru društava za osiguranje

8 - (rast bruto tehničkih rezervi za 7,97%, rast premije reosiguranja za 3,86%, bruto fakturisane premije za 4,19%)

Grafik 7: Struktura aktive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine (%)

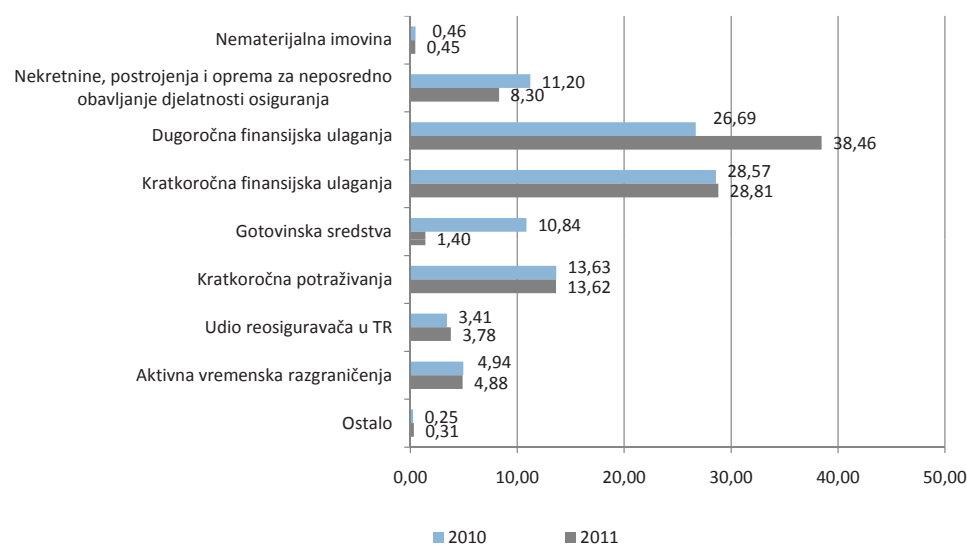
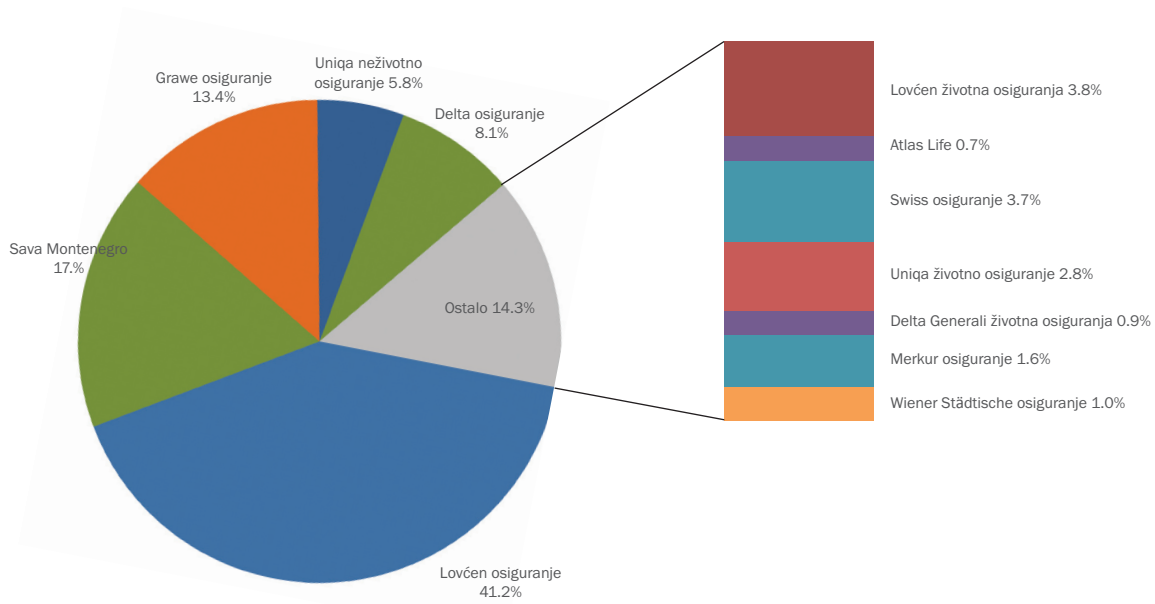

Tabela 18: Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivi sektora osiguranja na dan 31. 12. 2010 i na dan 31. 12. 2011. godine (%)

	31. 12. 2010.	31. 12. 2011.	Promjena u %
Lovćen osiguranje	46,70%	41,22%	-5,48%
Sava Montenegro	18,80%	17,15%	-1,65%
Grawe osiguranje	12,26%	13,43%	1,17%
Delta Generali osiguranje	6,52%	8,10%	1,58%
Uniqa neživotno osiguranje	4,77%	5,77%	1,00%
Lovćen životna osiguranja		3,79%	3,79%
Swiss osiguranje	4,43%	3,72%	-0,71%
Uniqa životno osiguranje	2,78%	2,80%	0,02%
Merkur osiguranje	1,26%	1,55%	0,29%
Wiener Städtische životno osiguranje	0,66%	0,97%	0,30%
Delta Generali životna osiguranja	0,82%	0,80%	-0,02%
Atlas life	0,98%	0,69%	-0,29%
UKUPNO	100,00%	100	-

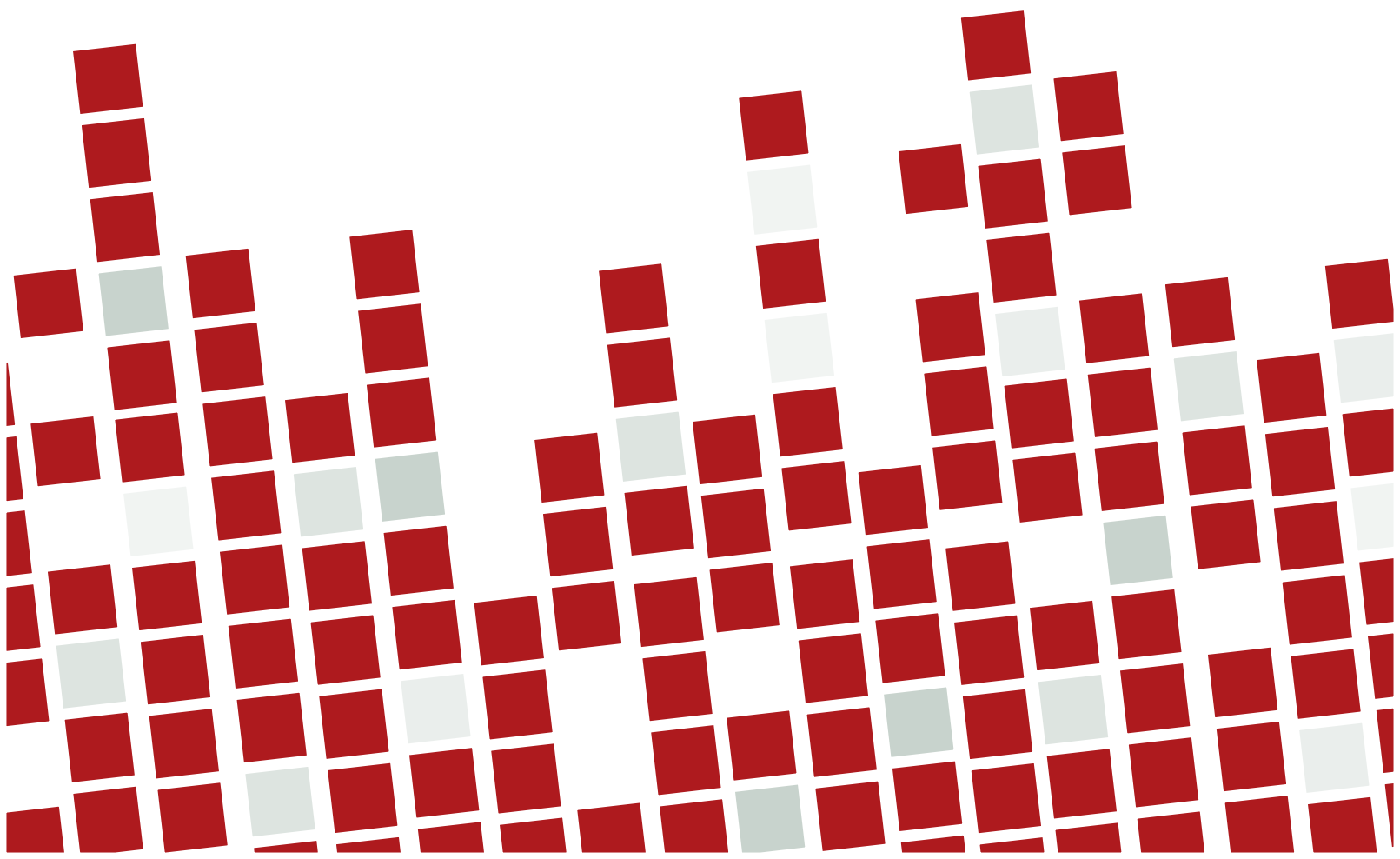
Posmatrajući zastupljenost pojedinih društava u ukupnoj aktivi sektora osiguranja, primjećuje se da najveće učešće od 41,22% i dalje ima Lovćen osiguranje, zatim slijede Sava Montenegro sa 17,15% i Grawe osiguranje sa 13,43%. U odnosu na 2010. godinu, pad učešća u ukupnoj aktivi društava zabilježilo je Lovćen osiguranje i to za 5,48 procentnih poena (u toku 2010. godine Lovćen osiguranje je obavljalo poslove neživotnih i životnih osiguranja do 21. 12. 2010. kada je dobilo dozvolu za prenos portfelja životnih osiguranja na novo društvo Lovćen životna osiguranja), dok su rast učešća zabilježili Grawe osiguranje, Delta Generali osiguranje i Uniqa neživotno osiguranje i u iznosu od 1 do 1,58 procentnih poena.

Grafik 8: Učešće aktive društava za osiguranje u ukupnoj aktivi sektora osiguranja na dan 31. 12. 2011. godine (%)

VI - STRUKTURA PASIVE

VI - STRUKTURA PASIVE

Vrijednost ukupne pasive na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2011. godine iznosila je 135,338 mil.eura, što predstavlja rast od 11% u odnosu na vrijednost ukupne pasive na dan 31. 12. 2010. godine, kada je iznosila 121,929 mil. eura.

Tabela 19: Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine

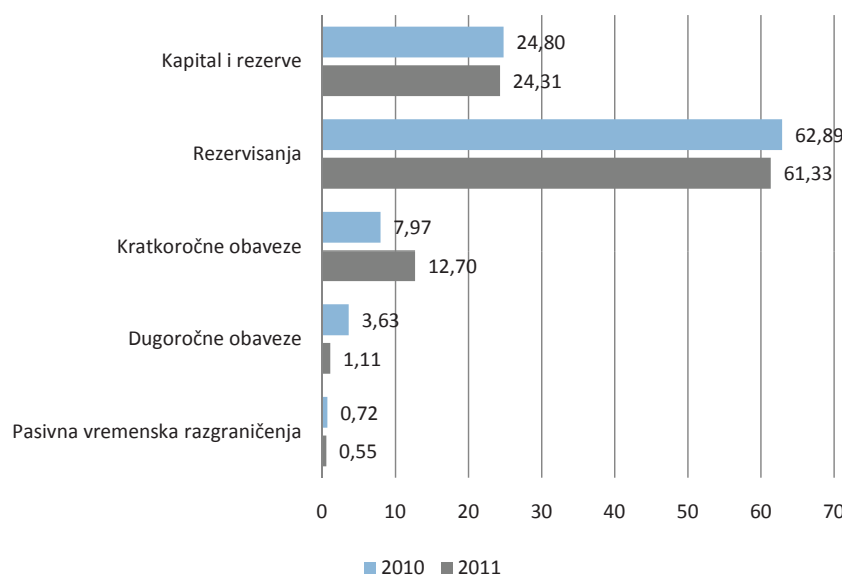
	31. 12. 2010.		31. 12. 2011.		Index 2011/2010
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Kapital i rezerve	30.236.042	24,80	32.903.107	24,31	108,82
Rezervisanja	76.680.769	62,89	83.000.681	61,33	108,24
Kratkoročne obaveze	9.713.517	7,97	17.185.861	12,70	176,93
Dugoročne obaveze	4.426.561	3,63	1.502.042	1,11	33,93
Pasivna vremenska razgraničenja	872.552	0,72	746.634	0,55	85,57
UKUPNO	121.929.441	100	135.338.325	100	111,00

Rast kategorije "kapital i rezerve" društava za osiguranje u 2011. godine od 8,82%, odnosno za 2,667 mil.€, rezultat je ostvarenog pozitivnog finansijskog rezultata u iznosu od 1,749 mil.€, kao i korekcije revalorizacionih rezervi. Četiri društva za osiguranje su izvršila dokapitalizaciju u iznosu od 1,550 mil.€ radi pokrića gubitka.

Kategorija "rezervisanja" obuhvata bruto tehničke rezerve društava za osiguranje i ostala rezervisanja za penzije, jubilarne nagrade, otpremnine, štetne ugovore i sl.. U 2011. godini bruto tehničke rezerve društava porasle su za 6,074 mil.€, odnosno za 7,97%. U okviru tehničkih rezervi najveći rast ostvaren je kod matematičke rezerve od 32,00% u odnosu na prethodnu godinu, što je posljedica porasta premije životnih osiguranja u prethodnim godinama. Pored navedenog, u toku 2011. godine došlo je do rasta rezervi za izravnjanje rizika u iznosu od 748.487€ (RIR se formiraju za sve vrste neživotnih osiguranja na osnovu standardnog odstupanja godišnjih mjerodavnih tehničkih rezultata od prosječnog MTR u posmatranom periodu i u 2011. godini formirale su ih svih pet društava koja se bave neživotnim osiguranjima).

Rast kratkoročnih obaveza u pasivi bilansa stanja za 76,93% odnosi se, uglavnom, na rast obaveza iz finansiranja, a mali dio se odnosi i na rast obaveza iz neposrednih poslova osiguranja (obaveze prema osiguranicima, posrednicima, za premije reosiguranja i saosiguranja i sl.).

Grafik 9: Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine (%)

6.1 Tehničke rezerve

Društva za osiguranje su, u skladu sa Zakonom o osiguranju, dužna da na kraju svakog obračunskog perioda formiraju tehničke rezerve, koje predstavljaju rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja.

Tehničke rezerve društava za neživotna osiguranja obuhvataju rezerve za prenosne premije, rezerve za štete i rezerve za izravanjanje rizika, dok tehničke rezerve društava za životno osiguranje obuhvataju rezerve za prenosne premije, matematičku rezervu, rezervisane štete i učešće u dobitku.

Društva za osiguranje formiraju prenosnu premiju za ona osiguranja kod kojih osiguravajuće pokriće traje i poslije isteka obračunskog perioda.

Rezerve za štete obračunavaju se u visini procijenjenih obaveza koje je društvo za osiguranje dužno isplatiti po osnovu onih ugovora o osiguranju kod kojih je osigurani slučaj nastupio prije kraja obračunskog perioda, uključujući sve troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta. Rezerve za štete obuhvataju rezerve za nastale prijavljene a neriješene štete (RBNS) i rezerve za nastale neprijavljene štete (IBNR) do kraja obračunskog perioda za koji se utvrđuju rezerve za štete.

Društva za osiguranje formiraju rezerve za izravanjanje rizika na osnovu standardnog odstupanja godišnjih mjerodavnih tehničkih rezultata od prosječnog mjerodavnog tehničkog rezultata u posmatranom periodu, za svaku vrstu neživotnih osiguranja.

Matematička rezerva se obrazuje za izmirenje budućih obaveza po osnovu dugoročnih ugovora o životnom osiguranju i obračunava prospektivnom neto metodom ili bruto (Cilmer) metodom, kao razlika sadašnje vrijednosti budućih obaveza osiguravača utvrđenih ugovorom o osiguranju i sadašnje vrijednosti budućih obaveza ugovarača osiguranja.

Ukoliko ugovarači životnog osiguranja prihvate da učestvuju u riziku deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi, društvo je dužno da, na dan utvrđivanja dobiti, uz matematičku rezervu obrazuje I rezerve za učešće u dobiti.

Tehničke rezerve na dan 31. 12. 2011. godine na nivou sektora osiguranja iznosile su 82,270 mil.eura, što predstavlja porast od 7,97% u odnosu na dan 31. 12. 2010. godinu.

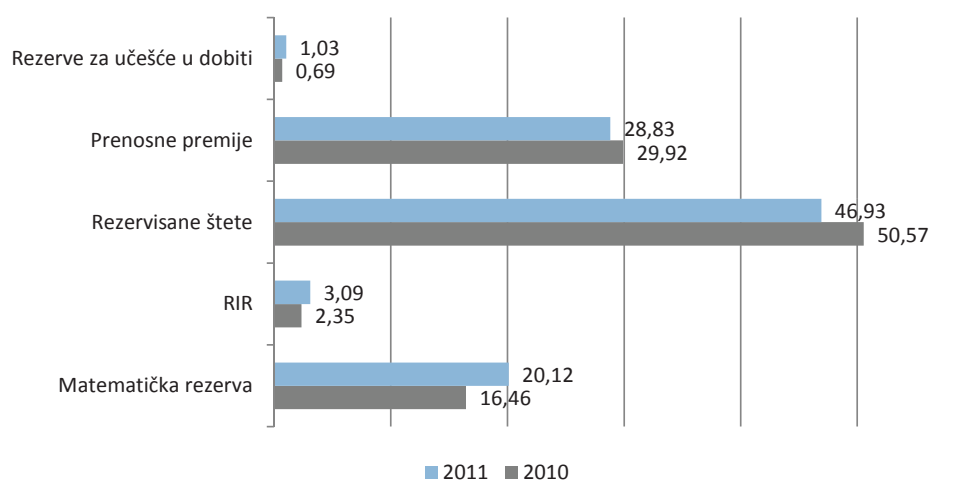
Tabela 20: Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine

	2010		2011		Index 2011/2010
	Iznos (€)	Učešće %	Iznos (€)	Učešće %	
Rezervisane štete	38.531.768	50,57	38.605.564	46,93	100,19
Prenosne premije	22.801.009	29,92	23.719.568	28,83	104,03
Matematička rezerva	12.540.207	16,46	16.554.850	20,12	132,01
RIR	1.794.004	2,35	2.542.491	3,09	141,72
Rezerve za učešće u dobiti	528.942	0,69	847.800	1,03	160,28
UKUPNO	76.195.930	100	82.270.274	100	107,97

Kao i prethodne godine, društva za osiguranje su na dan 31. 12. 2011. godine najviše sredstava ukupnih tehničkih rezervi izdvojila za rezervisane štete u iznosu od 38,605 mil.eura (46,93% ukupnih tehničkih rezervi), zatim za prenosne premije u iznosu od 23,719 mil.eura(28,83% ukupnih tehničkih rezervi).

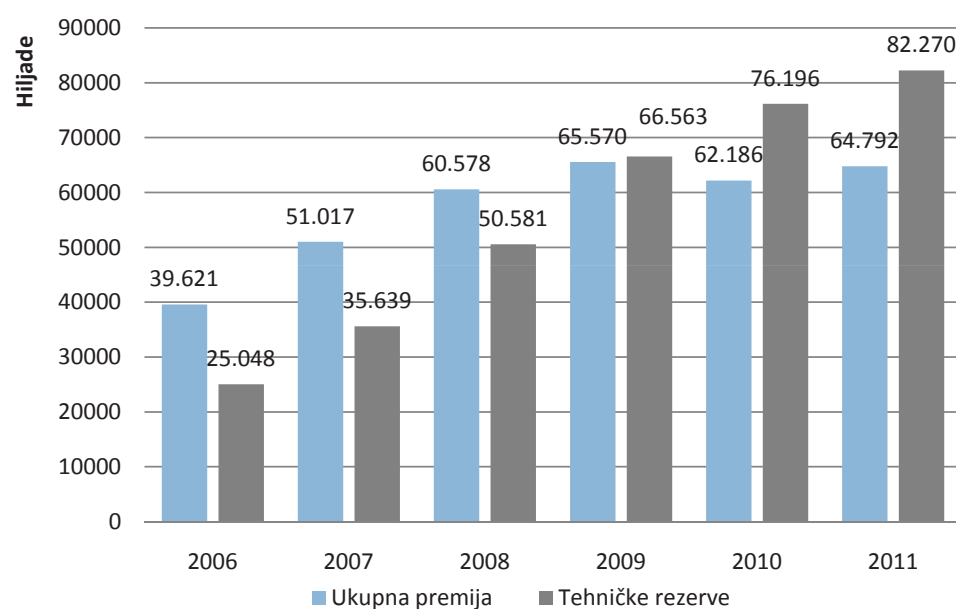
Rezerve za učešće u dobiti su na dan 31. 12. 2011. godine iznosile 848 hilj.eura i ostvarile su najveći rast od 60,28%, u odnosu na 31. 12. 2010. godine, odnosno činile su 1,03% ukupnih tehničkih rezervi. Takođe, ostvaren je rast i kod matematičke rezerve za 32,01% i iznosila je 16,555 mil.eura. na dan 31. 12. 2011. godine nastavljen je trend rasta izdvajanja sredstava za rezerve za izravnjanje rizika osiguravajućih društava koji je započeo u prethodnim godinama (od osnivanja novih društava za osiguranje), i one su iznosile 2,542 mil.eura, odnosno 3,09% ukupnog iznosa tehničkih rezervi.

Grafik 10: Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine (%)

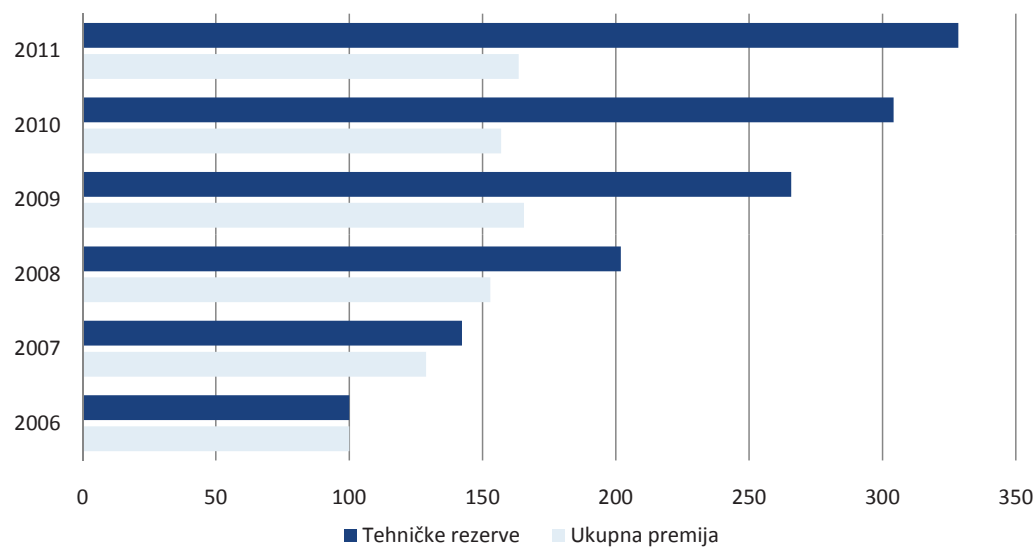

Brži rast tehničkih rezervi od rasta bruto premije ukazuje na to da društva za osiguranje realnije procjenjuju tehničke rezerve, što je u velikoj mjeri rezultat kontrola adekvatnosti izdvajanja sredstava u tehničke rezerve sprovedenih od strane Agencije za nadzor osiguranja. Navedenim se u značajnoj mjeri štite interesi osiguranika i ukazuje se na rezultate preduzetih aktivnosti na stabilizaciji i uređivanju tržišta osiguranja. Narednim grafikonom je prikazan rast tehničkih rezervi i ukupne premije u poslednjih pet godina, posmatrano u odnosu na bazu 2006. godinu.

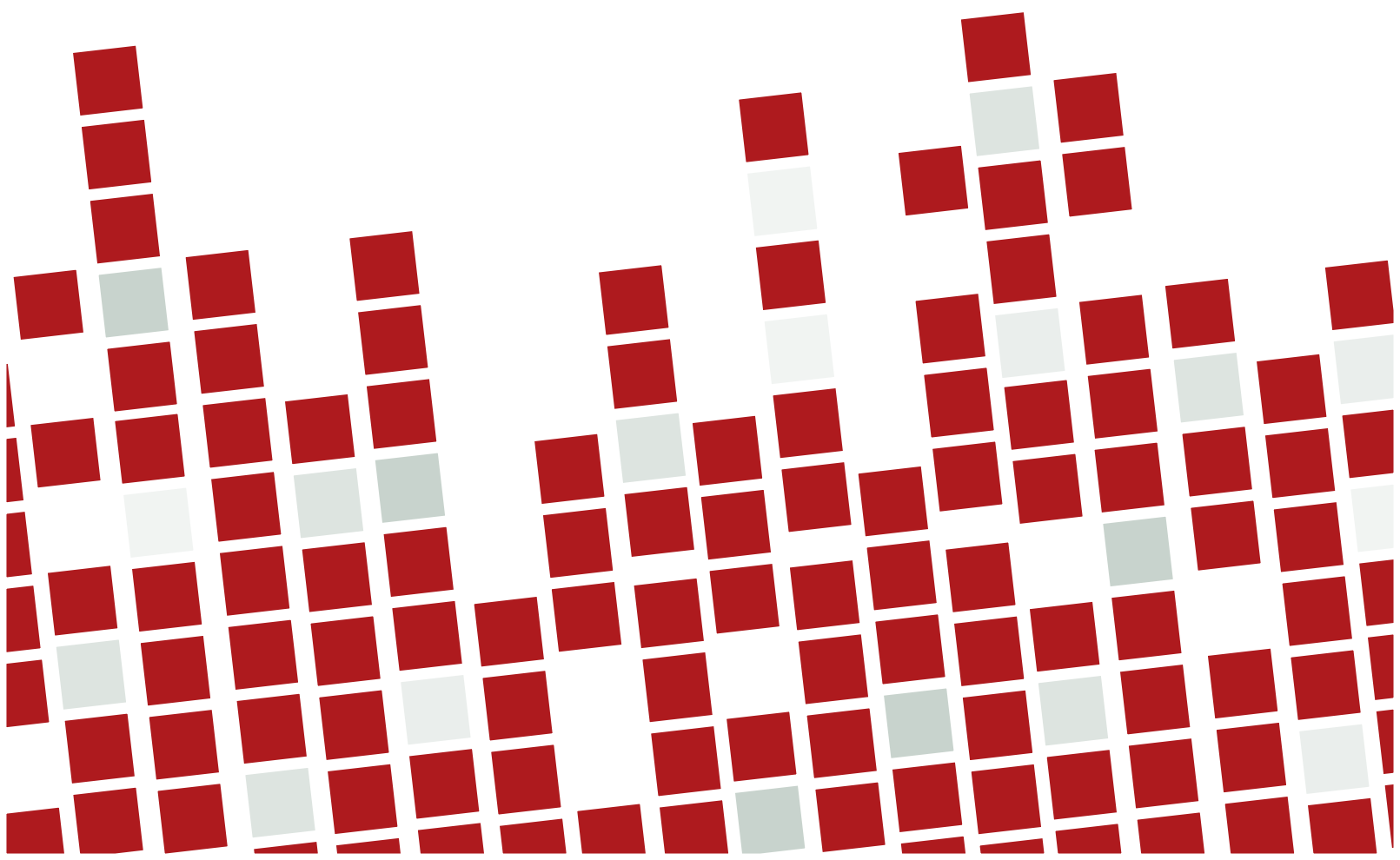
Grafik 11: Kretanje ukupne premije i tehničkih rezervi 2006-2011. godine

Grafik 12: Kretanje indexa ukupne premije i tehničkih rezervi 2006-2011. godine (2006=100)

VII - DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA
TEHNIČKIH I GARANTNIH REZERVI

VII DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA TEHNIČKIH I GARANTNIH REZERVI

7.1 Deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi

Oblici imovine u koje se mogu deponovati i ulagati sredstva tehničkih rezervi i garantne rezerve društava za osiguranje i ograničenja za ukupna i pojedinačna deponovanja i ulaganja propisani su Zakonom o osiguranju i Pravilnikom o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društava za osiguranje.

Društva su u skladu sa Zakonom o osiguranju, u obavezi da sredstva tehničkih rezervi deponuju i ulažu u sljedeće oblike imovine:

- ▶ hartije od vrijednosti koje su izdate od strane Crne Gore, centralnih banaka i vlada stranih zemalja i koje imaju ocjenu najmanje A, odnosno njen ekvivalent, dodijeljenu od strane opšteprihvaćenih, međunarodno priznatih agencija za dodjelu rejtinga;
- ▶ obveznice, odnosno druge dužničke hartije od vrijednosti kojima se trguje na organizovanom tržištu hartija od vrijednosti u Crnoj Gori;
- ▶ obveznice, odnosno druge dužničke hartije od vrijednosti kojima se ne trguje na organizovanom tržištu hartija od vrijednosti, ako je izdavalac pravno lice sa sjedištem u Crnoj Gori;
- ▶ akcije kojima se trguje na organizovanom tržištu hartija od vrijednosti u Crnoj Gori;
- ▶ depozite kod banaka sa sjedištem u Crnoj Gori.

Pravilnikom o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i garantne rezerve društava za osiguranje se definišu oblici plasmana sredstava rezervi i ograničenja u pogledu ulaganja u propisane oblike imovine, zavisno od toga da li se društvo bavi životnim ili neživotnim osiguranjima. Pravilnikom je propisano da se sredstva tehničkih rezervi deponuju i ulažu, pored oblika utvrđenih Zakonom o osiguranju, i u sljedeće oblike imovine:

- ▶ nepokretnosti upisane u katastar nepokretnosti u Crnoj Gori ako je njihova kupovna cijena određena na osnovu procjene ovlašćenog procjenitelja i ako donose prihod ili se može očekivati prihod;
- ▶ dužničke hartije od vrijednosti koje su emitovane od strane druge države, centralne banke druge države ili međunarodne finansijske organizacije, odnosno u hartije od vrijednosti za koje je garanciju izdala druga država ili centralna banka druge države, ako imaju kreditni rejting koji su agencije za procjenu boniteta Standard & Poor's ili Fitch - IBCA utvrdile sa najmanje "BBB", odnosno Moody's sa najmanje "Baa3";
- ▶ dužničke hartije od vrijednosti stranih pravnih lica kojima se trguje na berzanskom tržištu u državama u kojima su registrovana, pod uslovom da su im agencije za procjenu boniteta Standard & Poor's ili Fitch-IBCA utvrdile kreditni rejting sa najmanje "BBB", odnosno Moody's sa najmanje "Baa3";
- ▶ akcije stranih pravnih lica pod uslovom da su najmanje posljednje dvije godine uvrštene u berzansku kotaciju i ako imaju kreditni rejting koji su agencije za procjenu boniteta Standard & Poor's ili Fitch - IBCA utvrdile sa najmanje "BBB", odnosno Moody's sa najmanje "Baa3".

Predmet kontrole Agencije za nadzor osiguranja, u skladu sa Zakonom i Pravilnikom, predstavlja deponovanje i ulaganje sredstava neto tehničkih rezervi osiguravajućih kompanija, koje su na dan 31. 12. 2011.

godine iznosile 77,159 mil.eura. Bruto tehničke rezerve na dan 31. 12. 2011. godine na nivou cjelokupnog sektora osiguranja iznosile su 82,270 mil.eura, što ukazuje da je udio reosiguravača u tehničkim rezervama iznosio 6,21% (odnosno 5,111 mil.eura).

Tabela 21 Struktura neto i bruto tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. godine

	Neto tehničke rezerve		Bruto tehničke rezerve	
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)
Rezervisane štete	35.949.505	46,59	38.605.564	46,93
Prenosna premija	21.351.079	27,67	23.719.568	28,83
Matematička rezerva	16.468.795	21,34	16.554.850	20,12
RIR	2.542.490	3,30	2.542.491	3,09
Rezerve za učešće u dobiti	847.800	1,10	847.800	1,03
UKUPNO	77.159.670	100	82.270.274	100

Grafik 13: Struktura bruto i neto tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. godini (hilj .€)

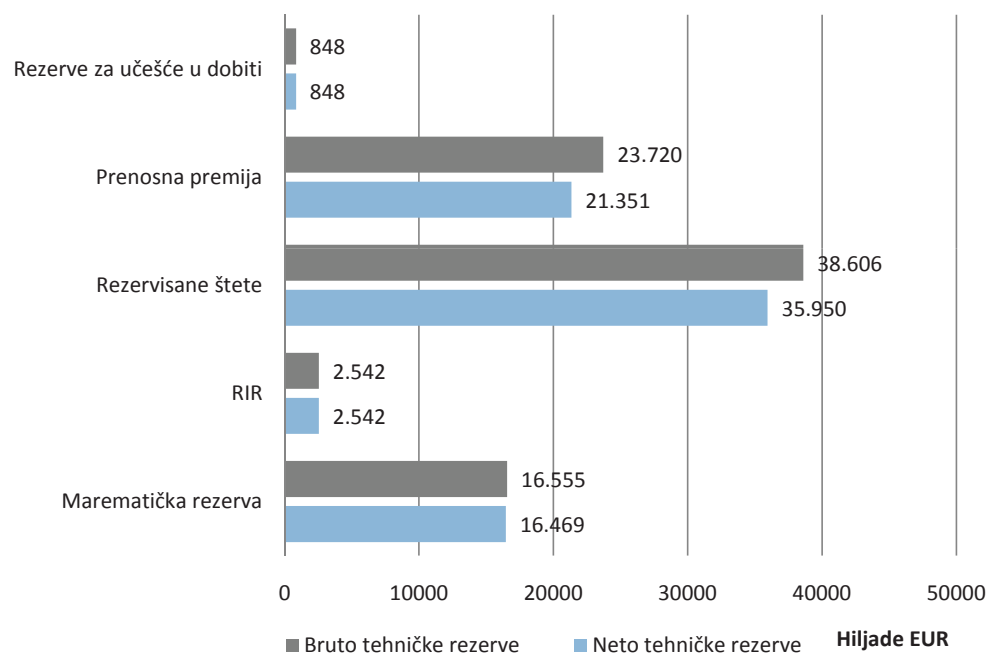

Tabela 22 Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2011. godine (€)

	Neto tehničke rezerve		Bruto tehničke rezerve	
	Iznos (€)	Učešće	Iznos (€)	Učešće
Životno osiguranje	18.050.237	23,39	18.293.267	22,24
Neživotno osiguranje	59.109.433	76,61	63.977.007	77,76
Ukupno	77.159.670	100	82.270.274	100

Posmatrano prema vrsti djelatnosti, osiguravajuće kompanije koje se bave poslovima životnih osiguranja, u propisane oblike imovine plasirale su 17.984.904 eura sredstava neto tehničkih rezervi (99,64% ukupnih neto tehničkih rezervi), dok su u uključujući i ograničenja propisana Pravilnikom, u propisane oblike imovine plasirale 17.969.075 eura sredstava neto tehničkih rezervi, (99,55% ukupnih neto tehničkih rezervi životnih osiguranja). U posmatranom periodu, osiguravajuće kompanije koje se bave poslovima neživotnih osiguranja su, posmatrano bez ograničenja propisanih Pravilnikom, izvršile ulaganje sredstava neto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine u iznosu od 53.653.261 eura (90,77% ukupnih neto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja), dok su u uključujući i ograničenja propisana Pravilnikom propisane oblike imovine plasirale 53.295.440 eura, (90,16% ukupnih neto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja).

Tabela 23 Struktura deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi u propisane oblike imovine na dan 31. 12. 2011. godine, bez ograničenja propisanih Pravilnikom

	Životno osiguranje		Neživotno osiguranje		Ukupno	
	Iznos (€)	Učešće %	Iznos (€)	Učešće %	Iznos (€)	Učešće %
Depoziti	6.290.507	34,98	30.861.016	57,52	37.151.523	51,86
Državne obveznice	10.251.606	57,00	5.239.149	9,76	15.490.754	21,62
Investicione nekretnine	584.310	3,25	10.466.212	19,51	11.050.522	15
Akcije	334.223	1,86	4.121.243	7,68	4.455.466	6,22
Obveznice	150.000	0,83	2.200.000	4,10	2.350.000	3,28
Gotovina	374.258	2,08	765.641	1,43	1.139.900	1,59
Ukupno	17.984.904		53.653.261		71.638.165	100

Tabela 24 Struktura deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi društava u skladu sa ograničenjima propisanim Pravilnikom na dan 31. 12. 2011. godine

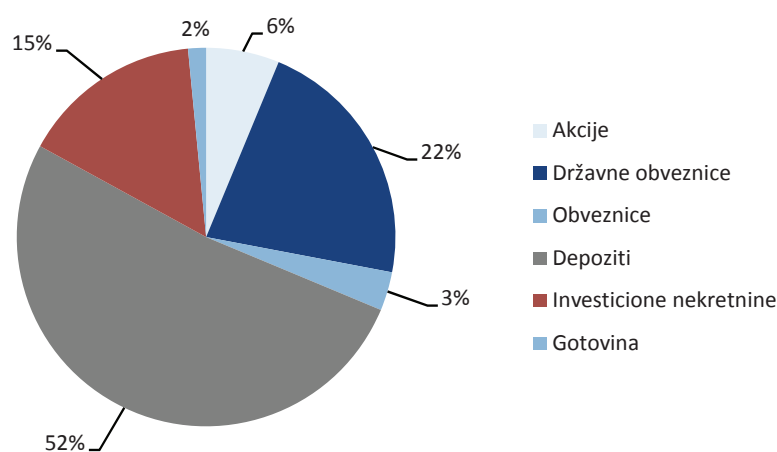
	Životno osiguranje		Neživotno osiguranje		Ukupno	
	Iznos (€)	Učešće %	Iznos (€)	Učešće %	Iznos (€)	Učešće %
Akcije	334.223	1,86	4.121.243	7,73	4.455.466	6,25
Državne obveznice	10.251.606	57,05	5.239.149	9,83	15.490.754	21,74
Obveznice	150.000	0,83	2.200.000	4,13	2.350.000	3,30
Depoziti	6.284.243	34,97	30.544.497	57,31	36.828.739	51,68
Investicione nekretnine	584.310	3,25	10.466.212	19,64	11.050.522	15,51
Gotovina	364.694	2,03	724.340	1,36	1.089.034	1,53
Ukupno	17.969.075		53.295.440		71.264.515	

Analiza deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi osiguravajućih kompanija na dan 31.12. 2011. godine, pokazuje da je na nivou sektora osiguranja Crne Gore, u skladu sa propisanim oblicima imovine (bez ograničenja propisanih Pravilnikom) deponovano je i uloženo 71.638.165 € sredstava neto tehničkih rezervi, odnosno 92,84% ukupnih sredstava neto tehničkih rezervi. Posmatrano uz primjenu ograničenja propisanih Pravilnikom, u skladu sa propisanim oblicima imovine, deponovano je i uloženo 71.264.515 eura sredstava neto tehničkih rezervi, tj. 92,36% ukupnih neto tehničkih rezervi.

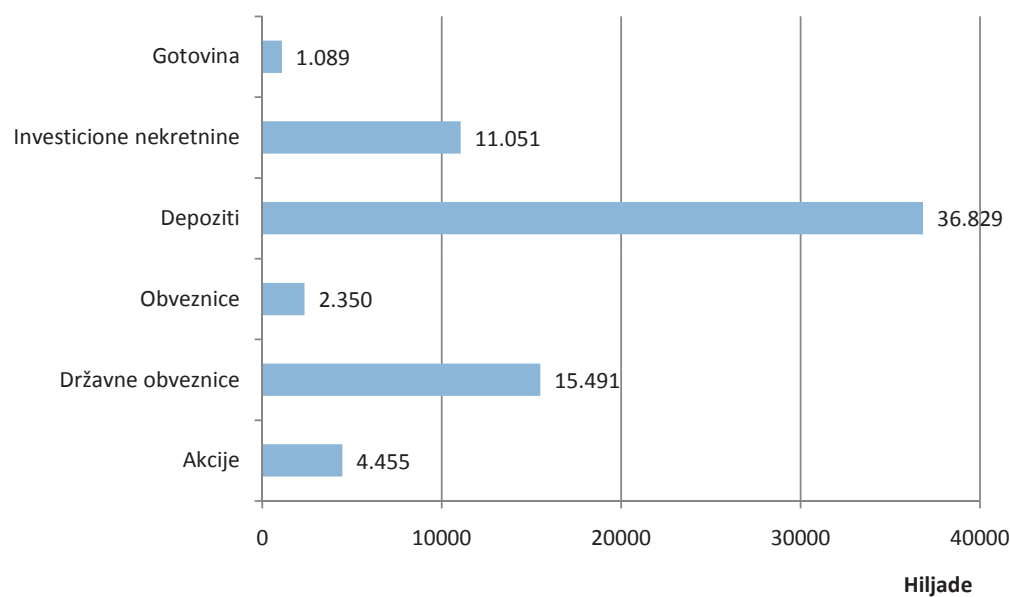
U ukupnoj strukturi ulaganja i deponovanja sredstava tehničkih rezervi, u oblike imovine propisane Zakonom i Pravilnikom, najveći udio od 51,68% ostvarili su depoziti, koji su iznosili 36,829 mil.eura, na dan

31.12.2011. godine. Državne obveznice (euroobveznice, obveznice stare devizne štednje itd) ostvarile su učešće od 21,74% ili 15,491 mil.eura, investicione nekretnine od 15,51% ili 11,051 mil.eura, akcije od 6,25% tj. 4,455 mil.eura, obveznice od 3,30% tj. 2,350 mil.eura, dok je gotovina iznosila 1,089 mil.eura učestvovala sa 1,53%.

Grafik 14: Struktura deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi u skladu sa ograničenjima propisanim Pravilnikom na dan 31. 12. 2011. godine (%)

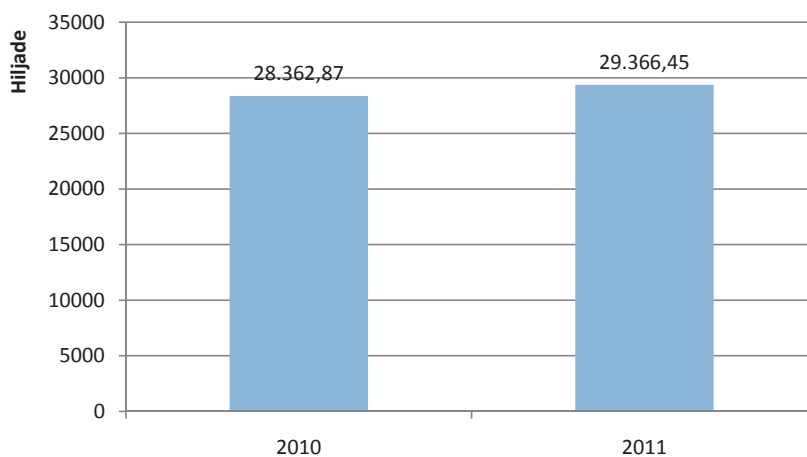
Grafik 15: Struktura deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi u skladu sa ograničenjima propisanim Pravilnikom na dan 31. 12. 2011. godine (€)

7.2 Deponovanje i ulaganje sredstava garantne rezerve

Ukupna vrijednost garantne rezerve društava za osiguranje je iznosila 29,366 mil.eura, na dan 31. 12. 2011. godine što je predstavlja rast od 3,54% u odnosu na kraj 2010. godine kada je garantna rezerva iznosila 28,363 mil.eura.

Grafik 16: Ukupna garantna rezerva na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine (hilj.€)

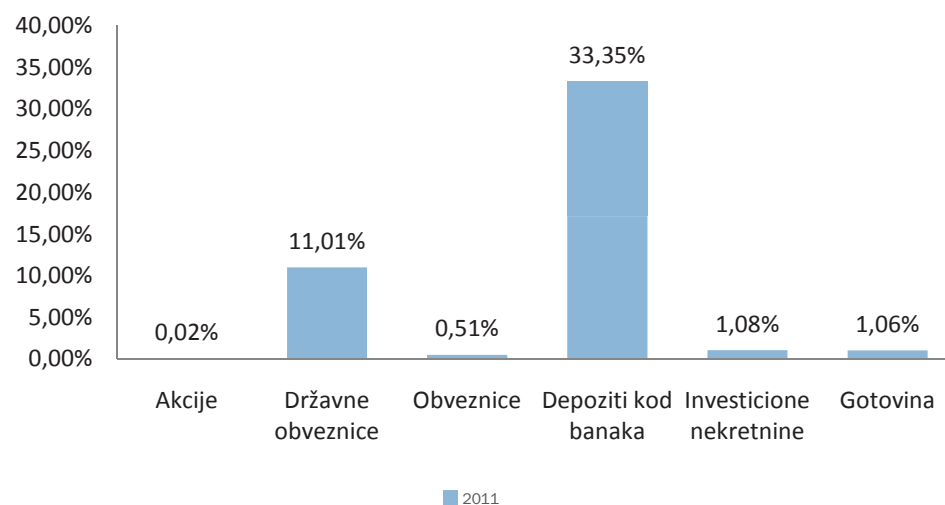

Prema Zakonu o osiguranju, društva za osiguranje su u obavezi da formiraju garantnu rezervu radi obezbjeđenja urednog izvršavanja svojih obaveza, pri čemu ukupan iznos garantne rezerve ne može biti manji od novčanog iznosa osnovnog kapitala utvrđenog u členu 21 Zakona o osiguranju. U cilju obezbijedivanja disperzije rizika i adekvatnog i blagovremenog izmirenja obaveza, Društva za osiguranje su dužna da najmanje jednu trećinu garantne rezerve deponuju i ulažu u iste oblike koji su Zakonom i Pravilnikom propisani za tehničke rezerve.

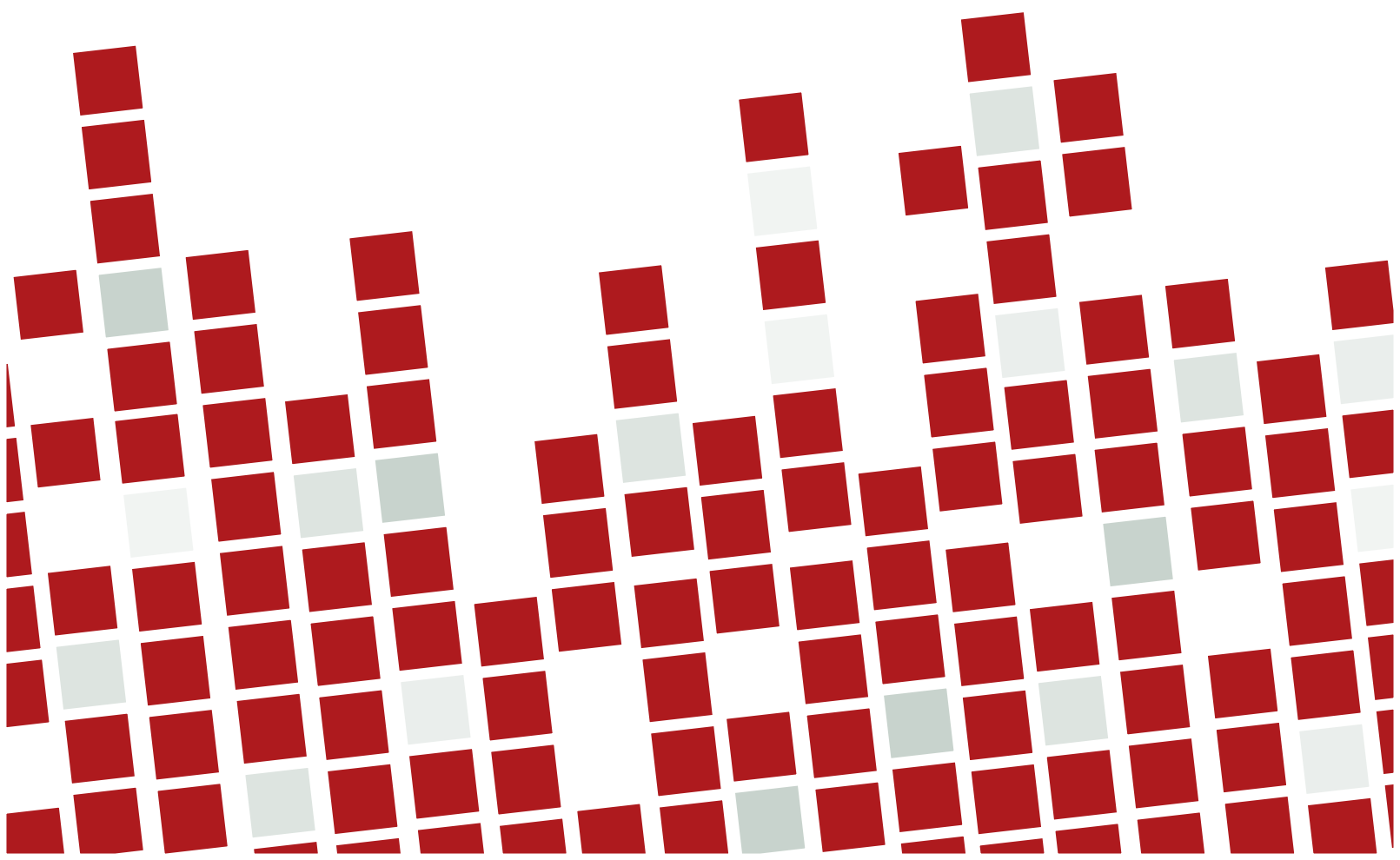
Analiza deponovanja i ulaganja sredstava garantne rezerve osiguravajućih kompanija na dan 31. 12. 2011. godine, pokazuje da je na nivou sektora osiguranja Crne Gore, u skladu sa propisanim oblicima imovine i ograničenjima propisanim Pravilnikom plasirano 13.821.322 eura ukupnih sredstava garantne rezerve ili 47,07%. Takođe, većina društava ispunila je uslove u skladu sa Zakonom da najmanje jedna trećina garantne rezerve mora biti deponovana i uložena u propisane oblike imovine i u skladu sa ograničenjima propisanim Pravilnikom.

U skladu sa ograničenjima propisanim Pravilnikom, najveći dio sredstava garantne rezerve je plasiran u depozite kod poslovnih banaka, koji u ukupnom iznosu garantne rezerve učestvuju sa 33,35% ili 9.974.299 eura, zatim sredstva u iznosu od 3.235.704 eura plasirana su u državne obveznice, odnosno 11,01% ukupnih sredstava garantne rezerve. Preostala sredstva garantne rezerve uložena su u investicione nekretnine u iznosu od 319.463 eura, odnosno 1,08%, gotovinu u iznosu od 313.630 eura, odnosno 1,06%, obveznice u iznosu od 150.000 eura, odnosno 0,51% sredstava garantne rezerve i u akcije 8.229 eura, odnosno 0,02%.

Grafik 17: Struktura ulaganja i deponovanja sredstava garantnih rezervi na dan 31. 12. 2011. godine (%)

VIII - FINANSIJSKI REZULTAT POSLOVANJA

VIII - FINANSIJSKI REZULTAT POSLOVANJA

Djelatnost osiguranja u 2011. godini je, nakon iskazanog negativnog neto rezultata u periodu od posljednje tri godine, ostvarila pozitivan neto rezultat u iznosu od 1,749 mil.eura.

Od dvanaest društava za osiguranje koja su poslovala u 2011. godini, sedam društava je ostvarilo dobit u ukupnom iznosu od 3.069 mil.eura, dok je ostalih pet osiguravajućih društava ostvarilo gubitak u ukupnom iznosu od 1,320 mil.eura.

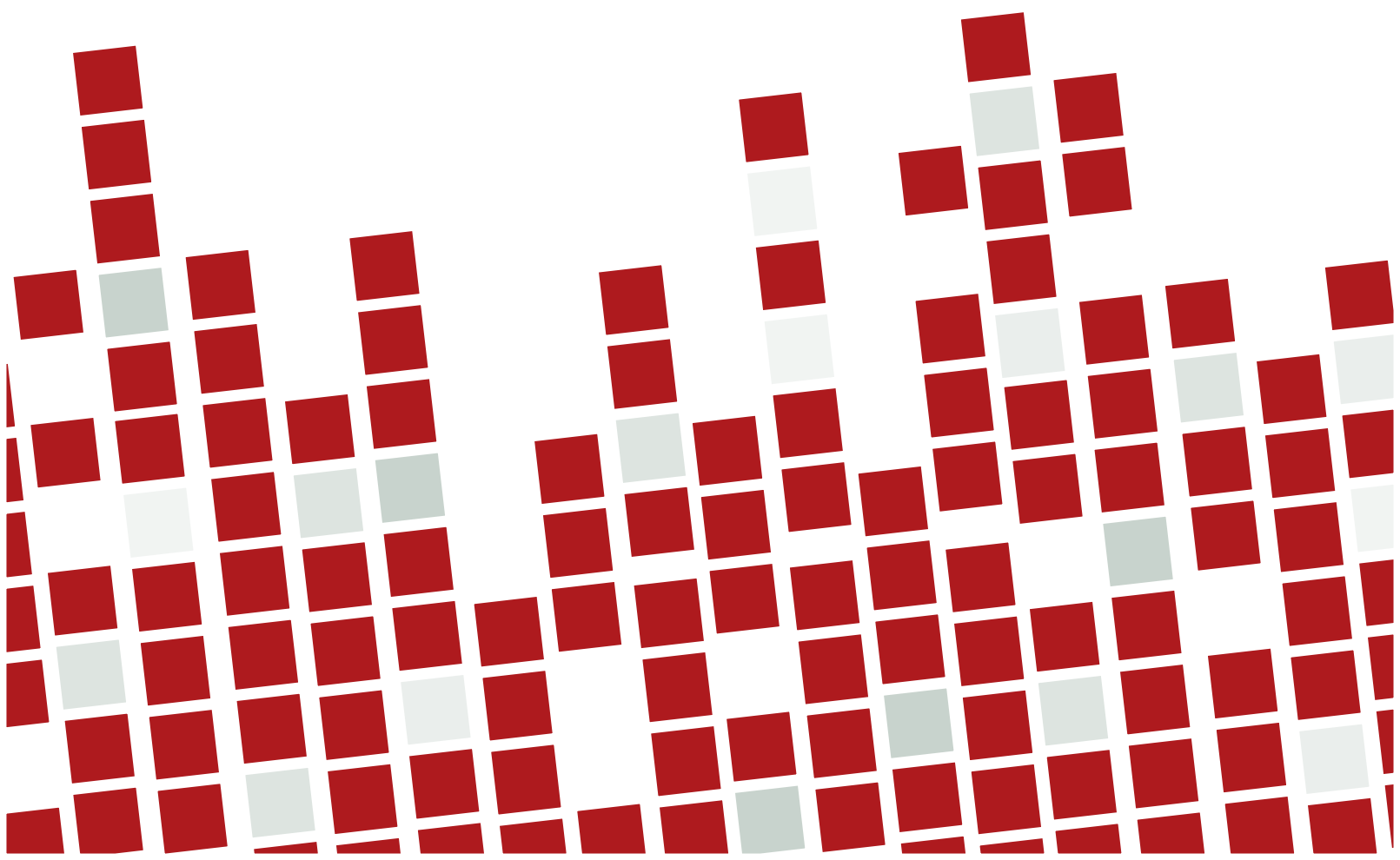
U 2011. godini pozitivno su poslovali Lovćen osiguranje, Lovćen životna osiguranja, Grawe osiguranje, Sava Montenegro, Swiss osiguranje, Delta Generali osiguranje i Merkur osiguranje, od kojih je najveću neto dobit ostvarilo Grawe osiguranje u iznosu od 1,101 mil.eura.

*Tabela 25 Neto finansijski rezultat osiguravajućih društava
na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine*

Naziv društva	Neto finansijski rezultat (€) 31. 12. 2010.	Neto finansijski rezultat (€) 31. 12. 2011.
Grawe osiguranje	1.244.983	1.100.521
Lovćen osiguranje	-4.845.625	945.059
Delta Generali osiguranje	22.448	470.247
Lovćen životna osiguranja		351.828
Sava Montenegro	-2.124.280	106.126
Swiss osiguranje	-107.366	79.478
Merkur osiguranje	28.736	15.327
Uniqa neživotno osiguranje	-725.175	-330.559
Uniqa životno osiguranje	-149.965	-310.459
Atlas life	-270.306	-289.946
Wiener Städtische životno osiguranje AD	6.983	-270.512
Delta Generali životna osiguranja	-164.956	-118.490
UKUPNO	-7.084.523	1.748.620

IX - POKAZATELJI POSLOVANJA

IX POKAZATELJI POSLOVANJA

9.1 Solventnost

Kriterijum solventnosti je utvrđen članom 98 Zakona o osiguranju kojim je propisano da garantna rezerva uvijek mora biti veća od izračunate margine solventnosti. Solventnost društva za osiguranje zavisi od dovoljnosti tehničkih rezervi i garantne rezerve za preuzete obaveze, u slučaju nepredviđenih gubitaka u poslovanju.

Izračunata margina solventnosti za sektor osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2011. godine je iznosila 19,177 mil.eura, a garantna rezerva 29,366 mil.eura, što pokazuje da su osiguravajuća društva u Crnoj Gori na 31. 12. 2011. godine bila solventna. Na nivou sektora osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2011. godine odnos garantne rezerve i margine solventnosti je iznosio 153,14%, što znači da su društva ispoštovala zakonski uslov da garantna rezerva mora biti veća od izračunate margine solventnosti.

Tabela 26 Solventnost društava za osiguranje na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine

	Margina solventnosti (€)	Garantna rezerva (€)	Odnos garantne rezerve i margine solventnosti (%)
Ukupno za 2010.	18.818.016	28.362.866	150,72
Ukupno za 2011.	19.176.588	29.366.447	153,14
Index promjena	101,91	103,54	-

Odnos premije u samoprdržaju i ukupnog kapitala kod društava koja se bave poslovima neživotnih osiguranja ukazuje na sposobnost društva da apsorbuje rizik neadekvatnog cjenovnog nivoa premija, nepredvidljivih šteta i neadekvatnog prenosa rizika u saosiguranje i reosiguranje. Za društva koja se bave poslovima neživotnih osiguranja premija u samoprdržaju predstavlja aproksimaciju preuzetih rizika i treba da bude dovoljna za isplatu šteta i naknada iz osiguranja. U slučaju kada premija nije adekvatno procijenjena, prenos rizika u saosiguranje i reosiguranje nije izvršen adekvatno, kao i za ostale rizike osiguranja, kao krajnji garant pokrića koristi se ukupan kapital.

Odnos premije u samoprdržaju i ukupnog kapitala na nivou svih društava koja se bave poslovima neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2011. godine je iznosio 231,54% i manji je u odnosu na dan 31. 12. 2010. godine kada je iznosio 240,16%, što je posljedica povećanja bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja za 3,56% i istovremeno bržeg rasta kapitala društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja od 6,66% (vrijednost ukupnog kapitala je zabilježila porast od 8,82%).

Tabela 27 Odnos ukupne premije u samoprdržaju i ukupnog kapitala za društva koja se bave neživotnim osiguranjima na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godine (%)

	Ukupna premija u samoprdržaju/Ukupni kapital	
	2010	2011
Sektor osiguranja	179,95	167,42
Neživotna osiguranja	240,16	231,54

Odnos ukupnog kapitala i tehničkih rezervi se posmatra kod društava koja se bave poslovima životnih osiguranja i pokazuje adekvatnost aproksimacije preuzetih rizika u tehničke rezerve. Ovaj odnos na dan 31. 12. 2011. godine je iznosio 70,04% (smanjen je u odnosu na dan 31. 12. 2010. godine kada je iznosio 81,91%) i pokazuje postojanje rezerve od oko 70% za slučaj neadekvatno procijenjenih preuzetih rizika društava.

Tabela 28 Odnos ukupnog kapitala i tehničkih rezervi za društva koja se bave poslovima životnih osiguranja na dan 31. 12. 2010. i na dan 31. 12. 2011. godini (%)

	Ukupni kapital/Tehničke rezerve	
	2010	2011
Sektor osiguranja	38,81	39,99
Životna osiguranja	81,91	70,04

9.2 Reosiguranje

Ugovorom o reosiguranju vrši se prenos rizika u reosiguranje i zaštita osiguravača od šteta koje bi mogle ugroziti poslovanje društva. Posmatrano na nivou tržišta u 2011. godini, bruto fakturisana premija je iznosila 64,792 mil.eura, što predstavlja rast od 4,19% u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno, premija prenijeta u reosiguranje je iznosila 8,940 mil.eura ili 13,79% bruto fakturisanе premije, što predstavlja rast od 3,86% u odnosu na 2010. godinu. Takođe, društvima je odobrena provizija od strane reosiguravača u iznosu od 1,681 mil.eura, što predstavlja rast od 23,14% u odnosu na 2010. godinu kada je iznosila 1,365 mil.eura.

Učešće reosiguravača u bruto riješenim štetama u 2011. godini je iznosilo 2,050 mil.eura ili 8,31%, što predstavlja rast od 17,14% u odnosu na 2010. godinu kada je iznosilo 1,795 mil.eura.

Imajući u vidu navedene trendove, u 2011. godini je, pri blagom rastu bruto fakturisanе premije i premije prenijete u reosiguranje, ostvaren značajan rast učešća reosiguranja u riješenim štetama i tehničkim rezervama, kao i provizije odobrene od strane reosiguravača.

Tabela 29. Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2011. godine

	2010.	2011.	Index (%)
Bruto fakturisana premija	62.185.581,00	64.791.699,00	4,19%
Premija prenijeta u reosiguranje	8.607.625,00	8.939.758,00	3,86%
Provizija odobrena od strane reosiguravača	1.365.302,00	1.681.264,00	23,14%
Bruto riješene štete (bez troškova rješavanja i isplate šteta)	24.480.834,00	24.670.804,00	0,78%
Udio reosiguranja u bruto riješenim štetama	1.794.964,00	2.050.214,00	14,22%
Udio reosiguranja u bruto tehničkim rezervama	4.362.884,00	5.110.604,00	17,14%

Osiguravajuća društva u Crnoj Gori su u 2011. godini koristila usluge reosiguranja sljedećih reosiguravajućih društava:

Tabela 30. Spisak društava za reosiguranje sa kojima su poslovale osiguravajuće kompanije u Crnoj Gori

Osiguravajuća društva	Reosiguravajuća društva
Lovćen osiguranje	Triglav Re
	Talbot Validus Group
	Novae Syndicates
	BAR 1955
	Zavarovalnica Triglav
	Lloyds Syndicate
	Chartis Insurance UK
	Polish Re
	SCOR Global
	Allianz Global Corporate & Speciality AG
	Mitsui-Sumitomo reinsurance Ltd
	Polskie Towarzystwo Reasekuracji S.A.
	Pozavarovalnica Sava Re
Grawe osiguranje	Grazer Wechselseitige Versicherung AG
Sava Montenegro	Sava Re
	Udruženje osiguravača Srbije
	Winer Sradtsche Vienna
Swiss osiguranje	Dunav RE
	Udruženje osiguravača Srbije
	Wiener RE
Delta generali osiguranje	Delta Generali Reosiguranja
Uniqa neživotno osiguranje	Allianz Hungaria Biztocito ZRT
	Allianz Global Corporate & Speciality AG
	Uniqa Re
	Uniqa Sachversicherung AG
	Wiener RE
	Ug.AXA Corporate Solutions
	Ug.Chartis
Munich Re	
Uniqa životno osiguranje	Swiss Re Europe S.A
Delta generali životna osiguranja	Delta Generali Reosiguranja
Atlas life	General Reinsurance Co Ltd
Merkur osiguranje	Kolnische Ruckversicherungs AG
Wiener Städtische životno osiguranje	Wiener RE
Lovćen životna osiguranja	Triglav Re

9.3 Profitabilnost

Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju

Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju je pokazatelj politike cijena i adekvatnosti, odnosno dovoljnosti premija za izmirenje obaveza po osnovu ugovora o osiguranju i adekvatnosti prenosa rizika u reosiguranje. Ovaj indikator je za neživotna osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2011. godine iznosio 70,30% i ukazuje da su mjerodavne štete u samopridržaju manje za 29,70% od mjerodavne tehničke premije u samopridržaju tj. premije osiguravajućih društava su bile dovoljne za izmirenje obaveza po osnovu ugovora o osiguranju.

Tabela 31 . Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju po vrstama osiguranja na dan 31. 12. 2011. godine

Vrsta osiguranja	Mjerodavna tehnička premija u samopridržaju	Mjerodavne štete u samopridržaju	Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju(%)
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štetu prčinjenu trećim licima	21.823.747	11.971.721	54,86
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovnih objekata od odgovornosti	61.675	-19.415	0,00
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti	79.235	-10.139	0,00
Osiguranje motornih vozila	3.520.137	3.407.337	96,80
Osiguranje šinskih vozila	50.060	0,00	0,00
Osiguranje vazduhoplova	90.927	3.552	3,91
Osiguranje plovnih objekata	80	13.342	16.638,48
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	296.227	421.465	142,28
Ostala osiguranja imovine	833.430	811.982	97,43
Osiguranje od posljedica nezgode	4.629.658	5.476.200	118,29
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	197.098	66.179	33,58
Osiguranje pomoći na putovanju	97.955	9.074	9,26
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje	628.139	594.765	94,69
Osiguranje robe u prevozu	14.104	57.488	407,60
Osiguranje kredita	7.980	-59.004	0,00
Osiguranje jemstva	12.399	590	4,75
Osiguranje finansijskih gubitaka	3.329	11.843	355,70
Ostala neživotna osiguranja	26.610	1.012	3,80
UKUPNO	32.372.794	22.757.991	70,30

Rentabilnost imovine i vlastitih sredstava

Odnos neto rezultata i ukupne aktive (ROA-povrat na aktivu) je mjera prinosa na ukupnu aktivu u 2011. godini, ostvarenog angažovanjem sredstava u poslovima osiguranja, investiranja itd. Na dan 31. 12. 2011. godine sedam društava je zabilježilo pozitivne neto rezultate i prinose na imovinu i kapital. Posmatrano za sva društva u Crnoj Gori ostvaren je pozitivan neto rezultat i prinos na ukupnu aktivu od 1,29%, kao i pozitivan prinos na kapital od 5,31%, što je rezultat ostvarenog neto dobitka u sektoru osiguranja Crne Gore. Potrebno je naglasiti da su ova dva pokazatelja pozitivna poslije tri godine ostvarivanja negativnih prinosa na aktivu i kapital. Na dan 31. 12. 2010. godine ova dva pokazatelja su iznosila ROA -5,81 i ROE -(povrat na kapital) 23,4.

Tabela 32 Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2011. godine

	Aktiva (€)	Kapital (€)	Neto dobitak/ gubitak (€)	ROA	ROE
UKUPNO	135.338.325	32.903.107	1.748.620	1,29	5,31

9.4 Likvidnost

Koeficijent likvidnosti na dan 31. 12. 2011. godine za osiguravajuća društva u Crnoj Gori je iznosio 3,05 što ukazuje da su na kraju 2011. godine društva imala 3,05 puta veća likvidna sredstva u odnosu na svoje kratkoročne obaveze. Ovaj koeficijent je izračunat u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društava za osiguranje.

9.5 Pokazatelj šteta

Ažurnost u rješavanju šteta

Pokazatelj ažurnosti u rješavanju šteta se koristi za utvrđivanje broja riješenih šteta u odnosu na ukupan broj šteta za rješavanje u godini posmatranja. Osiguravajuća društva su u 2011. godini imala visok nivo ažurnosti, jer je od ukupnog broja šteta 89,14% riješeno.

Tabela 33 Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta na dan 31. 12. 2011. godine

Vrsta osiguranja	Broj riješenih šteta	Ukupan broj šteta	% ažurnosti
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štetu prčinjenu trećim licima	8.184	9.924	82,47
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovnih objekata od odgovornosti	35	40	87,50
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti	5	6	83,33
Osiguranje motornih vozila	3.787	4.250	89,11
Osiguranje šinskih vozila	0	0	0,00
Osiguranje vazduhoplova	0	1	0,00
Osiguranje plovnih objekata	2	3	66,67
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	324	407	79,61
Ostala osiguranja imovine	1.493	1.709	87,30
Osiguranje od posljedica nezgode	9.605	10.085	95,24
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	505	456	110,75
Osiguranje pomoći na putovanju	39	46	84,78
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje	1.154	1.264	91,30
Osiguranje robe u prevozu	104	110	94,55
Osiguranje kredita	57	63	90,48
Osiguranje jemstva	3	3	100,00

Osiguranje finansijskih gubitaka	6	7	85,71
Ostala neživotna osiguranja	3	4	75,00
UKUPNO neživot	25.306	28.378	89,17
Osiguranje života	868	881	98,52
Rentno osiguranje	2	2	100,00
Dopunsko osiguranje	361	508	71,06
Druge vrste životnih osiguranja	0	0	0,00
UKUPNO život	1.231	1.391	88,50
UKUPNO	26.537	29.769	89,14

Bruto kvota šteta

Bruto kvota šteta se dobija kao odnos zbira iznosa bruto riješenih šteta i promjene bruto tehničkih rezervi i iznosa mjerodavne premije osiguranja. Posmatrano za cjelokupan sektor osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2011. godine 51,73% mjerodavne premije se odnosilo na bruto izdatke za štete i povećanje bruto tehničkih rezervi.

Tabela 34 Bruto kvota šteta osiguravajućih društava na dan 31. 12. 2011. godine

	Bruto riješene štete (€)	Promjena bruto tehničkih rezervi (€)	Mjerodavna premija osiguranja (€)	Bruto kvota šteta (%)
UKUPNO	26.933.026	6.074.344	63.802.604	51,73

Kvota troškova

Kvota troškova se računa kao odnos zbira troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja i mjerodavne premije osiguranja. Na nivou sektora osiguranja, troškovi sprovođenja osiguranja i ostali troškovi, doprinosi i rezervisanja čine 48,50% mjerodavne premije na dan 31. 12. 2011. godine, što ukazuje na visoke izdatke društava za sprovođenje poslova osiguranja.

Tabela 35 Učešće troškova sprovođenja osiguranja i ostalih operativnih troškova koji proizilaze iz poslova osiguranja u mjerodavnoj premiji na dan 31. 12. 2011. godine

	Troškovi sprovođenja osiguranja i ostali troškovi, doprinosi i rezervisanja (€)	Mjerodavna premija osiguranja (€)	Kvota troškova (%)
UKUPNO	30.947.253,75	63.802.604,25	48,50

Kvota troškova na dan 31. 12. 2011. godine je manja za 3,01 procentni poen u odnosu na vrijednost iste na 31. 12. 2010. godine⁹, što je uzrokovano smanjenjem troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja za 980.797 € i povećanjem mjerodavne premije osiguranja za 1.823.900 €.

9 - Kvota troškova na dan 31. 12. 2010. godine je iznosila 51,51%. izračunata je na osnovu podataka iz novih bilansnih obrazaca društava za osiguranje koji se primjenjuju od 01.01. 2011. godine u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru društava za osiguranje

Kombinovana kvota

Kombinovana kvota, kao zbir bruto kvote šteta i kvote troškova, pokazuje rezultat poslovanja prije uključivanja prihoda od ulaganja sredstava. Na dan 31.12.2011. godine izdaci osiguravajućih društava po osnovu šteta, troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja su za 0,23% bili veći u odnosu na mjerodavnu premiju, što predstavlja smanjenje u odnosu na dan 31. 12. 2010. godine kada su pomenuti izdaci za 11,71% bili veći u odnosu na prošlogodišnju mjerodavnu premiju.

Tabela 36 Kombinovana kvota na dan 31. 12. 2011. godine (%)

	Bruto kvota šteta	Kvota troškova	Kombinovana kvota
UKUPNO	51,73	48,50	100,23

X - UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE

X - UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE

Udruženje - Nacionalni biro osiguravača je pravno lice, osnovano u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa društava za osiguranje koja obavljaju poslove obaveznih osiguranja u saobraćaju u Crnoj Gori. Sva društva za osiguranje koja se bave navedenom vrstom poslova moraju biti članovi Udruženja.

Udruženje svoje poslove obavlja preko osnovnih organizacionih djelova, koja nemaju svojstvo pravnog lica:

- 1) Biroa zelene karte;
- 2) Garantnog fonda;
- 3) Informacionog centra.

Udruženjem upravljaju članovi, a organi upravljanja su Skupština, koju čini po jedan predstavnik svakog društva za osiguranje koje je član, i Izvršni direktor koji predstavlja i zastupa Udruženje.

10.1 Aktivnosti Udruženja - Nacionalnog biroa osiguravača Crne Gore u toku 2011. godine

Udruženje – Nacionalni biro osiguravača Crne Gore je primljeno u punopravno članstvo Savjeta Biroa zelene karte iz Brisela na Generalnoj sjednici Skupštine Savjeta Biroa održanoj u Dubrovniku 26. maja 2011. godine. Uslovi koje je Udruženje bilo u obavezi da ispuni prilikom ostvarivanja samostalnog funkcionisanja u okviru Sistema zelene karte, između ostalih, su bili zaključivanje ugovora o reosiguranju viška štete po osnovu međunarodne karte osiguranja pod uslovima koje propisuje Savjet Biroa (ugovor je potpisan sa društvom za reosiguranje Swiss RE), kao i obezbjeđenje finansijske garancije ili depozita u iznosu od 2.500.000€, sa uslovom da banka koja izdaje garanciju mora imati minimum „A“ rejting i biti sa teritorije EU Crna Gora je otpočela samostalno članstvo u sistemu zelene karte osiguranja 1. februara 2012. godine.

U toku 2011. godine sprovedene su aktivnosti na donošenju podzakonskih akata koji su neophodni za funkcionisanje Udruženja u okviru Biroa zelene karte i to:

- a) Pravilnik o načinu i postupku izdavanja, upotrebi i kontroli međunarodne karte osiguranja autoodgovornosti i obradi šteta;
- b) Odluku o kriterijumima za učešće društava za osiguranje u obezbjeđivanju finansijske garancije;
- c) Odluku o raspodjeli i plaćanju premije reosiguranja po međunarodnoj karti osiguranja;
- d) Odluku o visini članarine za pokrivanje obaveza po međunarodnoj karti osiguranja.

Takođe, Udruženje je tokom prethodne godine usvojilo set podzakonskih akata shodno Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju i Statutu NBOCG, od kojih su najznačajniji:

- ▶ Pravilnik o finansiranju Nacionalnog Biroa Osiguravača Crne Gore;
- ▶ Kodeks o ponašanju u poslovima obaveznih osiguranja;
- ▶ Akt o uspostavljanju Arbitraže;
- ▶ Pravilnik o ostvarivanju regresnih zahtjeva po osnovu isplaćenih šteta iz Garantnog fonda;
- ▶ Pravilnik o Kriterijumima za utvrđivanje visine doprinosa Garantnom fondu;
- ▶ Odluka o isplati nespornog dijela odštetnog zahtjeva;
- ▶ Pravilnik o arhivskom poslovanju Biroa;
- ▶ Odluka o izmjeni Tarifa za obavezno osiguranje putnika u javnom prevozu od posljedica nesrećnog slučaja.

Pored navedenog, Udruženje je uspostavilo saradnju sa pograničnom i saobraćajnom policijom po pitanju priznavanja međunarodnih isprava o osiguranju autoodgovornosti inostranih vozila i vršenja uviđaja saobraćajnih nezgoda sa inostranim vozilima i sprovelo niz aktivnosti na implementaciji Informacionog sistema od kojih su najznačajnije izrada Registra polisa osiguranja od autoodgovornosti i izrada Registra šteta.

10.2 Obračun doprinosa Garantnog fonda u 2011. godini

U okviru Udruženja poseban značaj ima Garantni fond, za čije funkcionisanje društva za osiguranje, koja se bave poslovima obaveznog osiguranja, izdvajaju sredstva po osnovu prodatih polisa osiguranja. Namjena tih sredstava je da se obezbijedi plaćanje šteta prouzrokovanih upotrebom nepoznatih ili neosiguranih vozila, vazduhoplova, plovni objekata ili drugog prevoznog sredstva, kao i šteta koje pričinje ova prevozna sredstva ukoliko su bila osigurana kod društva za osiguranje kome je oduzeta dozvola za rad ili nad kojima je pokrenut postupak stečaja ili likvidacije. Pored navedenih šteta, sredstvima ovog fonda pokrivaju se i štete koje je pričinilo vozilo čija je upotreba bila pokrivena zelenom kartom ili graničnim osiguranjem, kao i troškovi vezani za obradu svih ovih šteta i troškovi poslovanja Garantnog fonda.

Sredstva Garantnog fonda koje je Udruženje imalo na raspolaganju u 2011. godini godine su iznosila 2.258.618 eura. U toku 2011. godine Udruženje je isplatilo štete u iznosu od 1.334.414 eura, od čega je za štete u inostranstvu isplaćeno 437.182 eura, a za štete u zemlji 897.232 eura.

U izvještajnom periodu, Udruženje je od ukupnog broja šteta za rješavanje (951 šteta), riješilo 647, od čega je 372 zahtjeva za isplatu šteta odbijeno, a 275 šteta je isplaćeno.

U narednoj tabeli je dat pregled obračuna doprinosa Garantnog fonda za sva društva koja se bave poslovima obaveznih osiguranja:

*Tabela 37 Obračun doprinosa garantnog fonda na nivou svih društava za osiguranje
na dan 31. 12. 2011. godine*

	Broj polisa	Obračunati doprinos
Doprinos iz tehničke premije obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti	253.447	1.531.557,00
a) Putnička vozila	168.055	1.008.330,00
b) Teretna vozila	12.346	246.920,00
c) Autobusi i trolejbusi	1.156	46.240,00
d) Autobuske i trolejbuske prikolice	1	20,00
e) Prikolice i ostala priključna vozila	1.889	5.667,00
f) Ostala motorna vozila	7.190	35.950,00
g) Granično osiguranje	62.810	188.430,00
	Bruto fakturisana premija	Obračunati doprinos
Doprinos iz tehničke premije obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti	0	0
Doprinos iz tehničke premije obaveznog osiguranja putnika u javnom saobraćaju od posljedica nesrećnog slučaja	121.870,81	1.218,71
Doprinos iz tehničke premije obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika plovniha objekata od odgovornosti	20.218,30	202,18
Ukupno	142.089,11	1.420,89
UKUPNO DOPRINOS GARANTNOM FONDU		1.532.977,89

ATLAS LIFE AD

Adresa: Stanka Dragojevića 4, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 406 106, 406 112
Fax: +382 20 406 156
Email: info@atlaslife.net
Web: www.atlaslife.me

Vrsta osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 13

GRAWE OSIGURANJE AD

Adresa: Novaka Miloševa, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 210 790
Fax: +382 20 210 963
Email: maja.pavlicic@grawe.at
Web: www.grawe.me

Vrsta osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 20

DELTA GENERALI OSIGURANJE AD

Adresa: Kralja Nikole 27a/VI, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 444 858
Fax: +382 20 444 810
Email: kontakt@deltagenerali.me
Web: www.deltagenerali.me

Vrste osiguranja: neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 61

LOVČEN OSIGURANJE AD

Adresa: Slobode 13A, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 404 400, 404 410
Fax: +382 20 665 281
Email: info@lo.co.me
Web: www.lovcenosiguranje.co.me

Vrsta osiguranja: neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 264

DELTA GENERALI OSIGURANJE AD

Adresa: Kralja Nikole 27a/VI, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 444 858
Fax: +382 20 444 810
Email: kontakt@deltagenerali.me
Web: www.deltagenerali.me

Vrste osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 7

LOVČEN ŽIVOTNA OSIGURANJA AD

Adresa: ul. Novaka Miloševa 6/II, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 231 895
Fax: +382 20 231 881
e-mail: info@lovcenzivot.me
Web: www.lovcenzivot.me

Vrsta osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 11

MERKUR OSIGURANJE AD

Adresa: Bul. Sv. Petra Cetinjskog b.b, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 205 465
Fax: +382 20 205 466
Email: info@merkurosiguranje.me
Web: www.merkurosiguranje.me

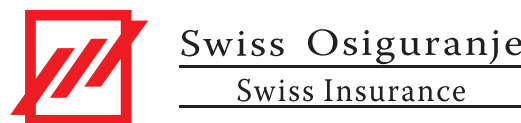
Vrsta osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 7

SAVA MONTENEGRO AD

Adresa: Rimski Trg 70, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 234 508, 234 036, 403 020
Fax: +382 20 234 008
Email: info@sava.co.me
Web: www.sava.co.m

Vrsta osiguranja: neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 146

SWISS OSIGURANJE AD

Adresa: Josipa Broza 23A, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 657 300
Fax: +382 20 657 301
Email: sio@t-com.me
Web: www.swiss-osiguranje.com

Vrsta osiguranja: neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 27

UNIQA NEŽIVOTNO OSIGURANJE AD

Adresa: Bul. Sv. Petra Cetinjskog 1a/4, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 444 700
Fax: +382 20 444 715
Email: info@uniqa.co.me
Web: www.uniqa.co.me

Vrsta osiguranja: neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 113

UNIQA ŽIVOTNO OSIGURANJE AD

Adresa: Bul. Sv. Petra Cetinjskog 1a/4, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 444 700
Fax: +382 20 444 715
Email: info@uniqa.co.me
Web: www.uniqa.co.me

Vrsta osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 125

WIENER STÄDTISCHE ŽIVOTNO OSIGURANJE AD

Adresa: Bulevar Revolucije 50/1, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 201 250
Fax: +382 20 201 251
E-mail: office@wiener.co.me
Web: www.wiener.co.me

Vrsta osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 31

